

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: Формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса у студентів молодших курсів мовних спеціальностей

Студентки 2 курсу групи МСО
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальності 014.021 Середня освіта
(мова і література) (англійська)
Мазур Наталії Миколаївни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник
кандидат педагогічних наук, доцент
Глазунова Тамара Володимирівна

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	6
1.1. Зміст лексичної компетентності.....	6
1.2. Суть лексичного методу М. Льюїса.....	12
1.3. Принципи лексичного методу М. Льюїса.....	16
1.4. Таксономія Блума.....	20
1.5. Оновлена таксономія Блума.....	26
Висновки до Розділу I.....	28
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЛЕКСИЧНОГО МЕТОДУ....	30
2.1. Етапи формування лексичної компетентності.....	30
2.2. Комплекс вправ для формування лексичних навичок.	33
2.3. Практична перевірка розробленої методики.....	53
Висновки до розділу II.....	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
Анотація.....	72
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

У контексті сучасних глобалізаційних процесів головна роль відведена міжкультурній, міжособистісній і професійній комунікації, яка, у свою чергу, здійснюється за допомогою використання мови, як її першочергового інструменту. Стандартний підхід до вивчення мови поділяє її на граматику та лексику, що зумовлює сповільнення розуміння індивідом цілісної структури іноземної мови, взаємозв'язок, використання та потенціал мовленнєвих елементів у мовленнєвій реалізації. Використання лінгвістичної дихотомії «лексика – граматики» у навчальному процесі іноземної мови є застарілим та робить необхідним впровадження новітніх підходів до вивчення мови.

Аналіз наукових та навчально-методичних джерел виявив посилений інтерес дослідників до проблем формування лексичної компетентності у студентів та застосування новітніх методів навчання з метою розвитку іншомовного мовлення. Так, С. Танака, О. Шаповалов дають визначення лексичної компетентності, В. Д. Черняк наголошує на її ознаках, М. Дмитрусенко виділяє основні компоненти лексичної навички, Н. Гальскова, І. Бім, В. Бухбіндер, В. Штраус, Г. Китайгородська, І. Короткова виділяють принципи формування лексичних навичок. М. Педанов, Р. Ладос, М. Латушкіна, А.Залевська, Н. Ніколаєв подавали власні типології лексичних одиниць. У 1993 році відомий англійський лінгвіст Майкл Льюїс підсумував усі дослідження на тему лексичних одиниць, подав їх авторську класифікацію та створив новий підхід до вивчення іноземної мови, який базувався на теорії колокації та ідіоматичності лексичних одиниць та мав на меті полегшення засвоєння лексики.

Попри наявність великої кількості досліджень на тему формування лексичної компетентності у студентів, все ще існує потреба у визначенні оптимальних та ефективних шляхів формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса у студентів молодших курсів мовних спеціальностей.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю визначити оптимальні шляхи та методи формування лексичної компетентності у студентів молодших курсів мовних спеціальностей.

Об'єктом дослідження є процес формування лексичної компетентності у майбутніх учителів мовних спеціальностей на засадах лексичного підходу.

Предметом дослідження виступає методика формування лексичної компетентності у студентів молодших курсів мовних спеціальностей засобами лексичного підходу М.Льюїса.

Метою дослідження була розробка методики формування лексичної компетентності засобами лексичного підходу у студентів молодших курсів мовних спеціальностей та практична перевірка її ефективності.

Реалізація поставленої мети передбачала послідовне розв'язання таких **завдань**:

1. На основі аналізу наукових джерел та методичних рекомендацій вітчизняних та зарубіжних фахівців визначити методологічні засади формування лексичної компетентності студентів.

2. Виділити та класифікувати одиниці навчання лексики, уточнити цілі та принципи лексичного методу М. Льюїса.

3. Теоретично обґрунтувати необхідність використання лексичного методу у формуванні лексичної компетентності студентів та розробити комплекс вправ, що відображає типи вправ лексичного методу М. Льюїса.

4. Перевірити ефективність застосування розробленого комплексу вправ у ході пробного навчання.

Методи дослідження обиралися у відповідності до етапу дослідження та його специфіки і включали компаративний аналіз, систематизацію, спостереження, тестування, контент-аналіз, дискурс-аналіз, методи математичної статистики.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що проаналізовано й уточнено типологію лексичних одиниць, удосконалено засоби навчання іноземної мови завдяки використанню комплексу завдань, розроблених у руслі лексичного

методу, подальшого розвитку набула методика формування лексичної компетентності студентів молодших курсів мовних спеціальностей на засадах лексичного методу.

Практичне значення дослідження полягає в розробці комплексу завдань для формування лексичної компетентності у руслі лексичного методу М.Льюїса та перевірки їх ефективності під час навчання англійської мови.

Апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалися на таких конференціях:

1. V наукова інтернет-конференція «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» 17 грудня 2019 р.
2. XVIII міжнародна студентська Інтернет-конференція «Мова, освіта, культура: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» 26 березня 2020 р.
3. «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» 23 квітня 2020 року.
4. IV Всеукраїнська наукова інтернет конференція «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» 12 листопада 2020 р. м. Суми.
5. Студентська інтернет конференція «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» 10 грудня 2020 р.

Структура роботи: дипломна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел з 76 позицій. Загальний обсяг роботи – 86 сторінки, з них 71 основного тексту.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.1. Зміст лексичної компетентності

Поняття «competency» в українській мові тлумачиться як «компетентність» та «компетенція». Розглянемо суть цих понять. Поняття «компетенція» розглядається, як «коло питань, з яких дана особа має знання, досвід», а поняття «компетентний» - як такий, «який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий» [1; с. 40].

Під поняттям «компетенція» необхідно розуміти коло повноважень та сферу діяльності особистості, з якими вона добре обізнана. «Компетентність» є значно ширшим поняттям, що охоплює надбання особистості досвіду, умінь, знань та навичок, які можуть бути застосовані у вирішенні проблеми з урахуванням особливостей ситуації [12; с. 98].

Термін «компетентність» породив суттєві суперечки в галузі загальної та прикладної лінгвістики. Н. Хомський розмежовував поняття «Linguistic Competence» та «Linguistic Performance» та розглядав лінгвістичну компетенцію як підсвідоме знання граматики [41].

В 1972 році Д. Хаймз ввів поняття комунікативної компетентності, як здатності використовувати граматичну компетентність у різних комунікативних ситуаціях, тим самим вводячи соціолінгвістичну перспективу на визначене Хомським поняття «компетентності» [50; с. 284].

В 1980 році М. Свейн та М. Кенейл подали ідею моделі комунікативної компетентності, яка складалась з чотирьох компонентів: граматичної, дискурсивної, соціолінгвістичної та стратегічної компетентності. М. Свейн та М. Кенейл визначали поняття «комунікативної компетентності» у синтезі системи знань і навичок, які необхідні для спілкування [41]. При розгляді змісту лексичної компетентності потрібно зазначити, що вона є ключовим аспектом у структурі комунікативної компетентності [64; с. 35].

Комунікативна компетентність – це здатність реалізувати лінгвістичну компетентність в різних умовах мовленнєвої діяльності з врахуванням

соціальних норм поведінки і комунікативної мети висловлювання з підбором доречних лексичних одиниць. Комунікативна компетентність складається з лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетентності. Лексична компетентність є важливим аспектом лінгвістичної компетенції [70].

С. Танака зазначає, що лексичну компетентність можна поділити на базову та розширену. В загальному розумінні, базова лексична компетентність – це здатність людини обирати найбільш доречні лексичні одиниці і використовувати їх у відповідності до комунікативної ситуації. Базова лексична компетентність є основою для лексичної компетентності адже вона складається з загальної лексики, яка слугує підґрунтям для спілкування будь-якою мовою. Розширена лексична компетентність – це здатність людини застосовувати доречну лексику у відповідності до ситуацій, які пов'язані з її майбутньою професійною діяльністю [74; с. 2].

Здатність студента перейти до розширеної лексичної компетентності шляхом збагачення словникового запасу уможлиблюється лише після засвоєння студентом базової лексичної компетентності. Варто зазначити, що розширена лексична компетентність є тематично орієнтованою і повинна бути спрямована на інтереси та потреби студента. Оскільки мотивацією для збагачення словникового запасу студентів слугує бажання детального вивчення конкретних ідей, можна вважати, що розширена лексична компетентність варіюється у залежності від захоплень та інтересів студентів [74; с. 3].

Лексична компетентність включає п'ять компонентів: пізнання, мотивацію, рефлексію, практичну діяльність та поведінковий компонент [24]. Метою пізнавального або когнітивного компоненту є формування знань про лексичні одиниці та їх застосування в мовленні. Мотиваційний компонент визначає цілі і мотиви навчання студентів, збільшує їх мотивацію до вивчення іноземної мови. Рефлексивний компонент дає поштовх до аналізу своїх умінь та навичок, доречності використання лексичних одиниць у мовленні. Вміння сприймати та застосовувати лексичні одиниці в процесі комунікації

забезпечує практичний компонент. Поведінковий компонент передбачає вміння студентів самостійно працювати з лексичними одиницями [24].

Характеризуючи лексичну компетентність носія мови, В. Д. Черняк наголошує на її ознаках, за якими можна визначити рівень розвитку лексичної компетентності. Найголовнішою ознакою, на думку В. Д. Черняка, є рівень володіння лексичними нормами (знання семантики лексичних одиниць, їх дериваційного потенціалу, функціональних можливостей та врахування конотативно-прагматичного фону в процесі мовленнєвої діяльності) [31].

За визначенням О.М. Шамова, лексична компетентність має бути заснована на навичках, лексичних знаннях, уміннях, а також на мовному та мовленнєвому досвіді студентів, їх спроможності визначати контекстуальне значення слів та застосувати їх у мовленнєвих ситуаціях [27].

Формування у студентів лексичної компетентності прямо пропорційно залежить від рівня їх лексичних навичок. А. Шамов зазначає, що лексична навичка – це автоматизований вибір лексичної одиниці згідно з метою її використання та доречного поєднання з іншими лексичними одиницями у продуктивному мовленні (говоріння, письмо) і її автоматизоване сприйняття і асоціювання зі значенням в рецептивному мовленні (аудіювання і читання) [27].

При інтерпретації лексичної компетентності як якості суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності, можна зазначити здатність індивіда до особливого типу організації знань і мовленнєвого досвіду, які виступають основою для формування лексичної компетентності. Дана якість проявляється в умінні систематизації та застосування отриманих знань, навичок та умінь для реалізації лексичних одиниць у процесі мовленнєвої діяльності.

Необхідно виділити якість комплексної асоціативності лексичних навичок як інтегрованих складових лексичної компетентності. Перенесення смислових асоціацій з мовленнєвого досвіду студентів на умови навчально-пізнавальної діяльності складає основу якості комплексної асоціативності

лексичних навичок. Комплексна асоціативність лексичних навичок створює асоціативний ряд лексичних одиниць суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності та при потребі створює можливість його звернення до асоціативного ряду, що дозволяє швидко відновити значення та дериваційний потенціал лексичних одиниць через психофізіологічні реакції на вербальні стимули.

У структурі формування лексичних навичок при вивченні іноземної мови кожен компонент лексичної навички має велике значення. І.М. Дмитрусенко виділяє три основних компоненти лексичної навички: 1) виклик лексичної одиниці з пам'яті; 2) поєднання лексичної одиниці з попередніми і наступними лексичними одиницями; 3) визначення доречності вибору лексичної одиниці за контекстом [22].

Лексичні навички формуються за певними принципами. На базі принципів сформованих Н.Д. Гальсковою, І.Л. Бім, В.А. Бухбіндером, В. Штраусом, Г.О. Китайгородською, І.П. Коротковою можна виокремити такі принципи: принцип єдності навчання лексики та мовленнєвої діяльності; принцип тематичної зумовленості; принцип інтегративності; принцип колективної взаємодії; принцип верифікації ментальних компонентів у змісті навчання лексичних навичок (вирішення проблемних ситуацій, максимально наближених до умов реального спілкування); принцип врахування дидактико-психологічних особливостей навчання [20]. Зазначені принципи спрямовані на формування лексичних навичок через розвиток комунікативної культури студентів із застосуванням лексичних одиниць з певної тематики.

Основою лексичних навичок виступають лексичні динамічні зв'язки у вигляді слів та словосполучень. Оскільки лексика є основним будівельним матеріалом мови, то оволодіння лексикою іноземної мови виступає передумовою розвитку всіх мовленнєвих умінь студентів. Необхідно зазначити, що володіння лексичними навичками – це не кінцева мета, а засіб формування всіх видів мовленнєвої діяльності. Умовою формування лексичних навичок є використання механізму порівняння та аналогії,

невимушеного запам'ятовування, комплексного та регулярного підходу до вивчення лексичних одиниць з використанням слухових та візуальних асоціативних образів.

Лексичні навички прийнято класифікувати на дві основні групи: продуктивні та рецептивні. Продуктивні лексичні навички забезпечують уміння студента вибирати і вживати слова у мовленнєвій діяльності. Рецептивні навички слугують підґрунтям для ідентифікації та розуміння лексичних одиниць при читанні та аудіюванні. Іншими словами, рецептивні навички дають змогу студентові викликати лексичні одиниці з пам'яті, сполучити їх з іншими лексичними одиницями та застосувати їх з урахуванням мовленнєвого контексту. Тобто в основі лексичної навички лежить зв'язок форми і значення лексичних одиниць, а її суть полягає в здатності студентів сприйняти слово або його форму та миттєво віднайти його значення. І, навпаки, необхідне значення викликає відповідну форму [22].

Лексична навичка тісно пов'язана з поняттями активного і пасивного лексичного мінімуму студентів. Активний словник містить слова, які студенти часто використовують для вираження своїх думок в усному мовленні і на письмі. Пасивний словник складається з лексичних одиниць, які студенти розуміють при читанні та аудіюванні іноземної мови. Також існує потенційний словник, що складається з лексичних одиниць, які студенти при читанні та аудіюванні можуть зрозуміти без словника, ґрунтуючись на здобутому мовленнєвому досвіді (навичка обґрунтованої здогадки).

Лексика активного і пасивного словника, з точки зору Н. Л. Шибко, може вільно переходити з одного словника в іншій. Більш того, обсяг активного і пасивного словників студентів змінюється на різних етапах вивчення іноземної мови [30].

Одиницею навчання лексики є лексична одиниця (ЛО). ЛО – одиниця мови, яка здатна позначати предмети, явища та їх ознаки. ЛО може бути словом або стійким словосполученням: beautiful, first time, how is it going? тощо.

Лексичні одиниці підлягають класифікації при систематизації іншомовного лексичного матеріалу. Існують різні типології лексичних одиниць (див. М. А. Педанова, Р. Ладо, М. С. Латушкіна, А. А. Залевська, Н. В. Ніколаєв). В основу класифікації лексичних одиниць покладені їх основні характеристики: тематичні, семантичні, морфологічні та рівень складності їх засвоєння. Класифікація іншомовних лексичних одиниць за тематичними характеристиками є найбільш очевидною і досить обґрунтованою з точки зору методики навчання іноземної мови. Класифікація за семантичними характеристиками базується на значенні лексичних одиниць.

При класифікації лексики за морфологічними ознаками лексичні одиниці групуються відповідно до частин мови, якими вони виступають у мовленнєвій діяльності. Відповідно, лексичні одиниці можна розподілити на такі групи: 1) самостійні частини мови (іменники, дієслова, прикметники, прислівники); 2) службові частини мови (прийменники, сполучники).

З точки зору рівня складності засвоєння лексичних одиниць, виокремлюються такі категорії як: 1) повністю подібні лексичні одиниці (лексичні одиниці, які мають схожість у графічній формі і однакове значення у декількох мовах; 2) частково подібні лексичні одиниці (лексичні одиниці, які мають схожість графічної форми в двох мовах і однакове значення в трьох мовах) ; 3) неподібні лексичні одиниці (лексичні одиниці з подібним значенням, але різні за графічною формою в трьох мовах) [26].

Н. В. Ніколаєв виділяє вісім основних типів ЛО 1) інтернаціональні та запозичені ЛО з співпадаючим значенням в двох мовах; 2) похідні і складні ЛО, а також поєднання слів, компоненти яких знайомі студентам; 3) ЛО обсяг яких не суперечить семантичному обсягу слів у рідній мові студентів; 4) ЛО специфічні за своїм змістом для мови, що вивчається; 5) слова з спільним з рідною мовою коренем, але різним за змістом значенням; 6) словосполучення і складні ЛО окремі компоненти яких хоча і відомі студентам, але далекі за змістом з семантично близькими словами у рідній мові студентів; 7) ЛО обсяг значення яких ширше обсягу значень відповідних слів рідної мови студентів;

8) ЛО з меншим об'ємом слів, ніж у еквівалентних лексичних одиницях рідної мови [29].

Наведені вище класифікації лексичних одиниць можуть бути використані для організації лексичного матеріалу (списки, таблиці) як опорний матеріал для вивчення. В середньому освічений носій мови знає приблизно 40 000 слів і приблизно від 250 000 до 300 000 лексичних структур. Рекомендована кількість нових засвоєних словосполучень студентом за один урок складає від 10 до 15 елементів. Однак, якщо студент вивчає п'ять словосполучень за один урок п'ять разів на тиждень, йому потрібно витратити приблизно 120 років, щоб вивчити усі словосполучення, якими володіє носій мови. Дані підрахунки не беруть до уваги те, що мінімально усі нові лексичні елементи студент має використати приблизно сім разів з інтервальним повторенням, щоб вони увійшли до його активного лексичного словника [53].

З даних підрахунків ми доходимо висновку, що неможливо вивчити всю кількість лексичних одиниць, якими володіє носій мови, за обмежений проміжок часу. Загально визнано, що студент студент засвоює більшість лексики підсвідомо у будь-яких контактах з іноземною мовою: слухаючи вчителя або музику, спілкуючись у класі або вдома, дивлячись фільми і так далі. Саме тому викладачам іноземних мов слід зосередити свою увагу не на кількості лексичних одиниць, яких вони можуть навчити студентів під час занять, а на новому підході до вивчення іноземних мов та використанню методів, які здатні полегшити засвоєння лексики студентами.

1.2. Суть та принципи лексичного методу М. Льюїса.

У 1993 році відомий англійський лінгвіст Майкл Льюїс створив новий метод вивчення іноземної мови, який мав ціллю полегшення засвоєння лексики та базувався на теорії колокації та ідіоматичності лексичних одиниць. Майкл Льюїс вважає, що колокація лексичних одиниць – це спосіб природнього поєднання слів у мовленні. Якщо колокація – це спосіб поєднання слів у мовленні, то колігація – це спосіб, за допомогою якого слова

постійно з'єднуються зі специфічною та сталою граматичною моделлю. У більшості випадків колокації та колігації з'єднуються у лексичних структурах, що, на думку Майкла Льюїса, є показником їх широковживаності у мовленні [59].

Показник сполучуваності ЛО з іншими ЛО залежить від її частотності. Чим більша загальна частотність слова, тим більша зона її з'єднуваності з іншими ЛО у мовленні, що означає високу варіативність та кількість моделей, елементом яких є дане слово. Маловживані і багатозначні слова володіють меншою зоною поєднання з іншими словами у мовленні [59].

Стандартний підхід до вивчення мови поділяє її на граматику (структура мови) та лексику (лексичні одиниці), але Майкл Льюїс вважає хибним загальноприйняте уявлення про мову, згідно якого вона складається з граматичних структур, наповнених лексичними одиницями. Він піддає сумніву традиційну лінгвістичну дихотомію «лексика - граматики» та стверджує, що мова складається з лексичних об'єднань (*lexical chunks*). Лексичні об'єднання є мовними явищами, які являють собою напівстійкі та стійкі лексичні структури. До лексичних об'єднань можна віднести колокації, ідіоми, сталі вирази та фразові дієслова [57].

Впровадження лексичного методу не зумовлює радикальних змін у методиці викладання іноземної мови і його імплементація у навчальний процес може бути майже непомітною. Попри це, ці зміни призводять до кумулятивного ефекту, який в свою чергу, забезпечує швидке засвоєння студентами лексичних структур.

Ціль лексичного методу – це аналіз різних видів лексичних об'єднань задля розуміння їх структури та потенціалу у мовленнєвій реалізації. Завдання лексичного методу полягає у формуванні вміння у студентів розуміти структуру іноземної мови, виявляти лексичні об'єднання та вживати їх у мовленні в залежності від контексту мовленнєвої діяльності [57].

Студенти схильні краще запам'ятовувати слова у словосполученнях при наявності контексту та з додаванням асоціативного ряду. Найбільш характерні

до запам'ятовування є лексичні об'єднання, які студенти сприймають як потенціально практичні для використання у мовленні при мінімальній зміні у їх структури. Уявімо студента, який сидить за столом і чує фрази: «Could you, please, pass the pepper?», «Could you, please, pass the bread?» і так далі. Під час аналізу мовленнєвої ситуації студент дійде висновку, що фраза «Could you, please, pass the ... ?» є важливим для запам'ятовування лексичним об'єднанням оскільки дає велику варіативність до використання у різних мовленнєвих ситуаціях задля досягнення комунікативної цілі [57].

Майкл Льюїс виокремлює чотири категорії лексичних об'єднань слів: слова, словосполучення, частково сталі вирази та сталі вирази.

1) Слова

За кількістю ЛО перша категорія є найчисельнішою. Вона складається з ЛО, які являють собою повнозначні слова, при цьому будь-яка їх зміна призводить до абсолютно іншого значення висловлювання. Наприклад, слова «salt» або «sugar», при виборі того чи іншого слова речення «Could you pass some salt/sugar please?» набуває абсолютно іншого значення. Існує невелика за чисельністю одиниць лексична група, яка перебуває між категорією слів та інших багатослівних категорій [58].

2) Словосполучення

До другої категорії слів вносять словосполучення («collocations»). Термін «collocation» можна перекласти на українську мову як фразеологізм, фразеологічне словосполучення, стійке словосполучення. Оскільки термін «collocation» не завжди означає, що ЛО є фразеологізмом, ми пропонуємо використовувати термін словосполучення. Словосполучення – це вираз, який складається з двох і більше повнозначних слів, які через багаторазове вживання у мовленні пов'язані синтаксично і використовуються разом в залежності від контексту. Наприклад: «make a mistake», «miss the bus» і так далі [58].

Найчастіше викладачі іноземних мов пропонують вчити прикметники, дієслова разом з прийменниками: «suspicious of», «depend on» і так далі. За

принципами лексичного методу такий підхід не дає належного результату, оскільки об'єднання слів тут має бути більш розширеним для того, щоб студенти змогли доречно використовувати ЛО у мовленні в залежності від контексту. Лексичний метод звертає увагу студентів не лише на сталі словосполучення, але і на ширший контекст, в якому вони вживаються. Отже, розширюємо словосполучення «suspicious of» до «suspicious of people who...», «to be suspicious of strangers...» тощо.

3) Частково сталі вирази

Частково сталий вираз – це вираз, частина якого може бути замінена іншим словом або фразою. Частково сталі вирази є широкоживаними у писемному і усному мовленні. Майкл Льюїс виділяє п'ять категорій даних виразів.

- Частково сталі вирази, які допускають мінімальну зміну лексичних одиниць: «It's / That's not my fault».
- Розмовні речення з мінімальним пропуском для варіацій лексичних одиниць у виразі: «Could you pass ... , please?».
- Вирази з пропуском для варіацій лише певних ЛО: «Hello. Nice to see you. I haven't seen you + вираз з зазначенням часу і використанням прийменників for або since».
- Речення, які можуть бути доповнені або завершені різними лексичними одиницями: «What was really charming/ interesting/ boring was».
- Розширені вирази, такі, як вирази для офіційного листа або вступна фраза академічної праці: « In this paper we explore ...», «Firstly ...; Secondly ...; Finally ... » [58].

4) Сталі вирази

Сталий вираз – це вираз, який не піддається змінам і варіаціям. Більшість сталих виразів мають фразеологічний характер і є досить короткими за розміром. Значна частина того, що ми говоримо, і того, що ми пишемо, складається зі сталих виразів. Наприклад: «first things first», «many happy returns» і так далі.

Існує чотири види сталих виразів:

- 1) Вітання: «Good morning», «Merry Christmas!», «Happy New Year!».
- 2) Етикетні фрази ввічливості: «I 'm fine and how are you?», «No, thank you».
- 3) Загальноприйнятні вирази: «Would you be so kind to tell me... », «Can you tell me the way to ... please?».
- 4) Фразеологізми: «There is no room to swing a cat», «to cry over spilt milk» [58].

Найважливіша стратегія навчання у лексичному методі полягає у тому, щоб навчити помічати словосполучення та лексичні об'єднання, виділяти їх у мовленні. Спочатку студенти повинні усвідомити, що мова складається з лексичних структур, які необхідно виділяти у мовленні.

1.3. Принципи лексичного методу

Основоположним принципом лексичного методу є сприйняття лексики як основи будь-якої мови. Темп мовлення залежить не від знання граматичних правил і списків слів, а від знання і вміння використовувати лексичні об'єднання. Лексика відіграє ключову роль у передачі мовленнєвого контексту, в той час, як граматику виконує допоміжну функцію. Лексичний метод навчає студентів працювати з лексикою, виділяти об'єднання ЛО (колокації) і помічати граматичні зв'язки між ними (колігації). Знання лексичних об'єднань та граматичних зв'язків між ними збільшує темп мовлення, адже при наявності готових лексичних об'єднань знижується необхідність підбору ЛО та їх комбінування у мовленні [57].

Саме тому словниковий запас студента повинен складатися не з окремих слів, а з різноманітних лексичних структур та об'єднань. Що більша кількість засвоєних студентом лексичних об'єднань у його словниковому запасі, тим вищий рівень його володіння іноземною мовою. Відповідно, знання лексичних об'єднань є одним з найважливіших елементів мовленнєвої компетентності студента [59].

Наступним принципом лексичного методу виступає поєднання граматики та лексики іноземної мови. Метод М. Льюїса часто піддається критиці через малу увагу до граматичних правил і величезну кількість лексичних структур в іноземній мові. Вивчаючи мову на початковому рівні, студенти часто вважають, що легше вивчити граматичні правила і за ними складати речення, ніж вивчати сотні тисяч лексичних об'єднань. Насправді, використання студентами засвоєних ними лексичних одиниць у граматичних структурах часто призводить до порушення контекстуального значення лексичних об'єднань, створюючи так звану штучну мову. Саме тому М. Льюїс створив поняття «лексична граматика», що означає засвоєння граматики через призму лексичних колокацій, які є готовими лексико-граматичними структурами для використання у мовленні. Вивчаючи граматичні правила у контексті та помічаючи закономірності мовних колокацій та колігацій, студенти навчаються сприймати мову як систему, відчувати її структуру [57].

Лексичні об'єднання містять у собі граматику іноземної мови, яка сприймається на прикладі схожих структур інтуїтивно. Наприклад, вивчивши вирази «he felt stressed» і «he felt embarrassed», студент не буде використовувати у інших виразах з дієсловом «feel» зворотного займенника «myself», що є типовою помилкою україномовних студентів. На додаток, у цих виразах презентована друга форма неправильного дієслова «feel». Таким чином, студенти можуть вивчити неправильні дієслова через їх лексичні об'єднання з подальшим розумінням їх лексичного потенціалу та спектру використання у різних мовленнєвих ситуаціях.

Вивчення виразів, таких як: «Stop talking!», «I avoid going to the dentist» у контексті проходить легко і без довгих пояснень граматичних правил про вживання інфінітиву та герундія, їх розмежування і т. п. На початкових етапах вивчення іноземної мови поняття «інфінітива» чи «герундія» є надто складним. Списки дієслів, які можуть бути використані і з герундієм і з інфінітивом призводять до того, що студенти розгублюються, неправильно їх

вживають у мовленні та часто втрачають інтерес до мови. Вивчення граматики через лексичні блоки дає можливість уникнути даних проблем і на вищих рівнях оволодіння мовою студенти будуть відчувати різницю між герундієм та інфінітивом інтуїтивно, через практику. М.Льюїс стверджує, що студенти можуть використовувати фрази, не розуміючи значення деяких з їх елементів.

Важливо зазначити, що лексичний метод вимагає презентації лексичних об'єднань у тому вигляді, в якому студенти будуть їх використовувати у мовленні. Вирази: «to make somebody do something», «to know somebody very well» не підходять для студентів. Вживання інфінітиву у виразах а також невизначених займенників неефективне у засвоєнні лексичних структур. Натомість вирази: «This book makes me think of my mother», «She knows him very well» презентують лексичні об'єднання у готовому вигляді і тим самим слугують прикладом їх доречного використання [57].

Отже, ключові компоненти вивчення граматики за лексичним методом – це спостереження, аналіз закономірностей мовних колокацій та колігацій та практика їх використання. М. Льюїс зазначає, що лексичний метод не суперечить комунікативному підходу до вивчення іноземної мови, а доповнює його. Також він демонструє результати досліджень, які стосуються вивчення рідної мови і доводять доцільність їх використання у вивченні іноземної мови. Наприклад, швидкому вивченню мови сприяє спілкування з людиною, яка володіє мовою на вищому рівні. Для дитини – це батьки, які розмовляють з нею, задають питання, допомагають висловити думку та дібрати доречні слова, для студента – це вчитель. Також при вивченні рідної мови ми не вчимо окремі структури чи звуки, з яких потім складаємо слова і вирази. Ми вчимося виокремлювати окремі елементи, лексичні структури з мовлення та розуміти їх значення та зв'язок [57].

Лексичні об'єднання необхідно презентувати у різних контекстах і у різних поєднаннях. Наприклад, якщо студенти вивчають вираз: «He lost his keys», окрім даного виразу їм необхідно розуміти, що втратити можна не лише матеріальну річ, а і абстрактні речі теж (he lost his interest, he lost his temper, he

lost his job). Частково сталі вирази необхідно практикувати у вправі на підстановку зі схожими словами у їх структурних лексичних об'єднаннях. На кожну структуру вчитель надає студентам не більше п'яти прикладів їх використання.

Майкл Льюїс пропонує змінити парадигму «показати– застосувати – відтворити» (present – practise – produce) на «спостерігати – припустити– експериментувати» (observe – hypothesise – experiment). Якщо у традиційній парадигмі більш активним є викладач (презентує правило або лексику, застосовує його на практиці і просить студентів це відтворити), то за лексичним методом головним стає студент (він вивчає лексичні об'єднання, аналізує, спостерігає, робить припущення щодо їх використання та практикує вживання лексичних структур у мовленні). Тому лексичний метод є творчим підходом до вивчення іноземної мови, без обов'язкового матеріалу та правил. Він пояснює студентам принцип, за яким можна віднаходити та створювати нові фрази, замінюючи при цьому лиш деякі лексичні одиниці в їх структурі [57].

Лексичний метод передбачає засвоєння фонетичного образу фрази, а не окремих слів. Такий підхід забезпечує засвоєння вимови слів у різних лексичних структурах, включаючи правильну інтонацію, наголоси та темп мовлення. М. Льюїс наголошує, що частково сталі вирази є важливішими, ніж сталі вирази, особливо ідіоми іноземної мови. Звісно, студенти мають знати найуживаніші ідіоми іноземної мови, як важливі структурні елементи для розуміння мови та її використання. Проте оскільки носії мови досить рідко вживають більшу частину ідіом, акцентувати увагу лише на них категорично неприпустимо [57].

Для формування лексичних навичок усі презентовані лексичні об'єднання мають бути систематизованими. Оскільки лексичних структур в будь-якій іноземній мові є дуже багато, при заміні членів лексичних об'єднань виникають нові можливі варіанти, які виходять за рамки можливої кількості лексики, яку студенти можуть вивчити та відтворити на практиці за один урок.

Тому важливо продовжити роботу над лексикою в позаурочний час з використанням словників та довідкової літератури [57].

Для кращого засвоєння студентами лексичних структур лексичний метод включає створення асоціативного ряду лексичних одиниць та при потребі створює можливість звернення студента до нього, що дозволяє швидко відновити дериваційний потенціал лексичних об'єднань через психофізіологічні реакції на вербальні стимули. Наприклад, для того, щоб запам'ятати фразу «still water» можна попросити студента уявити штиль, як він іде по узбережжю моря та п'є воду. При цьому студент п'є воду без газу, спокійну і тиху, як штиль, у неї нема жодної бульбашки газу. Штиль (від нім. Stille — «тиша») означає безвітря та асоціюється з тишею. Коли студенту під час мовленнєвої діяльності буде необхідно використати словосполучення «still water», він звернеться до створеного асоціативного ряду, який дозволить швидко відновити дериваційний потенціал даної ЛО через психофізіологічні реакції на вербальні стимули. Головне для асоціативного ряду ЛО – поєднати слова, схожі за значенням або звучанням та додати емоційне сприйняття студентами даних ЛО.

Вивчаючи іноземну мову поза мовним середовищем, студентам важко сприймати мову цілісно та системно. Саме тому автентичні зразки іноземної мови вони слугують прикладами правильного та доречного поєднання слів у природних мовленнєвих ситуаціях і відіграють ключову роль у лексичному методі.

1.4. Таксономія Блума.

Головна мета імплементації лексичного методу для формування лексичної компетентності студентів – це навчити їх помічати словосполучення, частково-сталі та сталі вирази іноземної мови та вміти їх вживати у мовленнєвій діяльності.

По-перше, сам процес запам'ятовування ЛО має бути усвідомленим, а не базуватись на механічному завчанні студентами лексичних структур.

Усвідомлений характер запам'ятовування ЛО задіює різноманітні когнітивні процеси студентів, які забезпечують їх швидке запам'ятовування та подальшу практику їх застосування у різних мовленнєвих ситуаціях.

По-друге, запам'ятовування студентами певної кількості нових ЛО не означає формування їх лексичної компетентності. Головними критеріями сформованості лексичної компетентності у студентів є усвідомлення структури іноземної мови; уміння виділяти, аналізувати її елементи; застосовувати ЛО у різних контекстах з врахуванням свого досвіду; вирішувати проблеми і задачі мовленнєвих ситуацій; уміння застосовувати усі набуті знання та навички для ефективного функціонування у полікультурному середовищі. Набуття студентами згаданих навичок та умінь можливе лише за наявності навичок високого рівня мислення («critical thinking»), коли студент вміє синтезувати і аналізувати отриману інформацію, критично її оцінювати та робити логічні висновки.

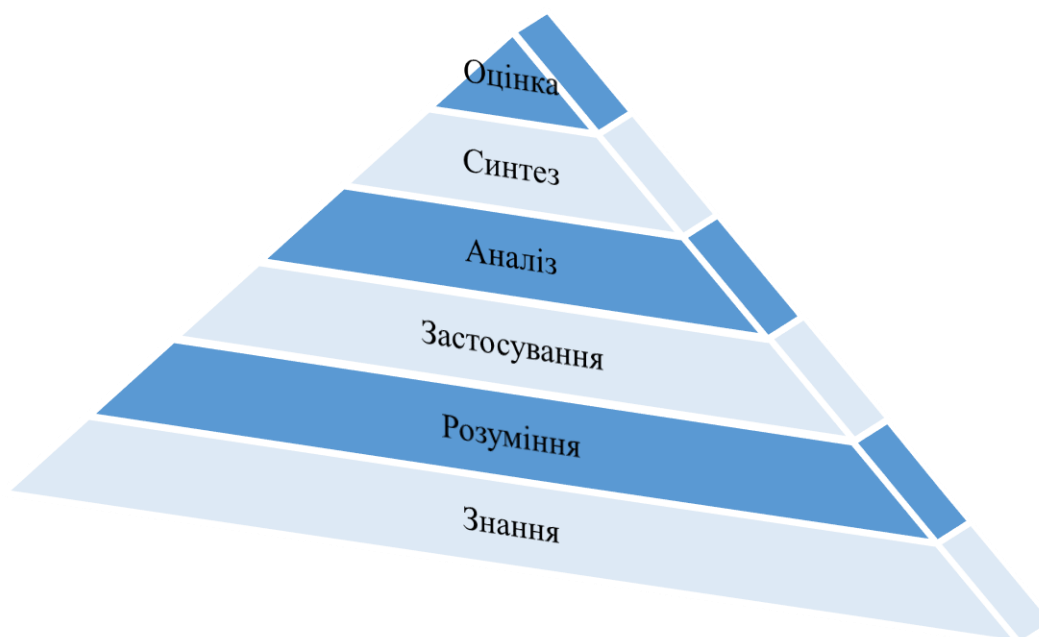
Для розвитку навичок високого рівня мислення у студентів доцільно застосовувати таксономію Блума, яка була розроблена в 1956. Група педагогів і психологів на чолі з Бенджаміном Блумом взяли за мету покращити та впорядкувати цілі навчання. У своїй книзі «Taxonomy of Educational Objectives» Бенджамін Блум презентує класифікацію цілей навчання: когнітивних (відповідають за навчання), афективних (виховання) та психомоторних («майстерність»). Популярність Б. Блума принесла розробка підсистеми когнітивних цілей. У 1956 році необхідність застосування тріади синтез-аналіз-оцінка у процесі навчання стала революцією у сфері педагогіки та психології [38].

Головна ідея таксономії Блума полягає у тому, що розумові процеси, які відносяться до свідомості індивіда і відображають вищу нервову діяльність людини мають свою ієрархію, яку необхідно враховувати та узгоджувати з цілями та процесом навчання. Формування власної думки та системи аргументації у процесі навчання є набагато складнішим процесом, ніж запам'ятовування і вилучення з пам'яті нової інформації.

Отже, психологами була розроблена шестирівнева діаграма, що презентувала правила формування педагогічних цілей та способи їх впорядкування. Б. Блум стверджував, що впорядкування системи цілей навчання допомагає правильно та ефективно організувати процес навчання, сформулювати мету роботи та способи її досягнення, та об'єктивно оцінити результати процесу навчання. Таким чином, завдання викладача при формуванні лексичної компетентності у студентів полягає в допомозі переходу від формування навичок низького (знання, розуміння, застосування) до високого рівня мислення (аналіз, синтез, оцінювання) [38].

Таксономія Блума

Рис. 1.1.

Почнемо з аналізу навичок низького рівня мислення.

Перший рівень «знання» – це рівень знань, що включає в себе запам'ятовування і виклик з пам'яті нової інформації. Перший рівень є базисним, без якого побудова подальших рівнів не може бути здійсненена. Перший рівень «розуміння» оперує поняттями: перелічити, запам'ятати та назвати. На даному етапі студенти отримують картки з новими для них

лексичними структурами та об'єднаннями, навчаються розпізнавати їх у контексті, називають та запам'ятовують нові ЛО [38].

Другий рівень – «розуміння» - спрямований на розуміння нової інформації через її пояснення студентам, обговорення та переказ засвоєної інформації. Переказ має бути осмисленим, оскільки він має на меті не точне відтворення інформації, а демонстрацію студентами її розуміння [38]. Наприклад, студенти отримують перелік прикметників, які вони розподіляють на дві категорії. Перша категорія – прикметники, які позначають матеріал продукту (plastic, leather, wooden, silver, silk), друга – прикметники, які позначають спосіб їх виготовлення (hand-made, carved, hand-painted, hand-printed, machine-woven). Після розподілу прикметників за категоріями студенти отримують фото різних предметів та описують їх, використовуючи дані їм прикметники, і таким чином демонструють розуміння значення нових ЛО.

Третій рівень, «застосування», базується на використанні ЛО та реалізується в практиці мовленнєвої діяльності. На даному етапі студенти інтерпретують та застосовують засвоєну ними інформацію в реальних мовленнєвих ситуаціях (замовити їжу по телефону, написати в службу підтримки іноземною мовою тощо) [32].

На даному етапі студенти застосовують засвоєні знання на практиці. Наприклад, вони розпитують інших студентів про їх досвід купівлі товарів онлайн та розповідають, що вони дізнались від своїх партнерів, використовуючи при цьому нові ЛО у мовленні.

Розглянемо вищі рівні критичного мислення. Четвертий рівень критичного мислення – «аналіз» полягає у виділенні частин з цілого, аналіз зв'язку між ними та розуміння принципів організації цілого з пов'язаних частин інформації. Завданням студентів на цьому етапі є розуміння змісту інформації та аналіз її структури. Студенти, які досягли четвертого рівня навчальних цілей здібні аналізувати отриману інформацію, помічати помилки

у міркуваннях, знаходити різницю та взаємозв'язок між представленими фактами та їх наслідками [38].

Наприклад, студенти аналізують слова, подані у рядку та виділяють слово, яке не формує стійкий лексичний зв'язок з ключовим словом.

1. Quality	Good	Awful	Low	Top	Poor
------------	------	-------	-----	-----	------

П'ятий рівень, «синтезу», передбачає формування у студентів уміння поєднувати частини цілого у нове ціле з створенням нових його властивостей, застосовуючи при цьому творче мислення. Продуктами п'ятого рівня можуть бути нові схеми, графіки, плани, повідомлення тощо. Наприклад, створення студентами діалогу з використанням нових лексичних структур та творчого мислення у мовленнєвій діяльності у нових контекстах та мовленнєвих ситуаціях [38].

Шостий рівень – «оцінка» – це уміння надавати кількісну та якісну оцінку засвоєної інформації з використанням відповідних критеріїв або стандартів. Так, студенти оцінюють дериваційний потенціал ЛО та значимість засвоєних ними ЛО, виділяють найбільш значимі та широковживані лексичні структури у зв'язку з їхнім мовленнєвим досвідом [38].

Питальні слова та дієслова для опису та побудови когнітивних процесів студентів на різних рівнях їх мислення

Таблиця 1.1

Рівень мислення	Питальні слова	Дієслова
1. Знання	<ul style="list-style-type: none"> • What it is ...? • When...? • Where...? • Who...? • How much...? • What are some examples of...? 	To repeat, to identify, to enumerate, to make a list, to show, to reproduce, to record, to remember.
2. Розуміння	<ul style="list-style-type: none"> • How do you understand...? 	To describe, to recognize, to order,

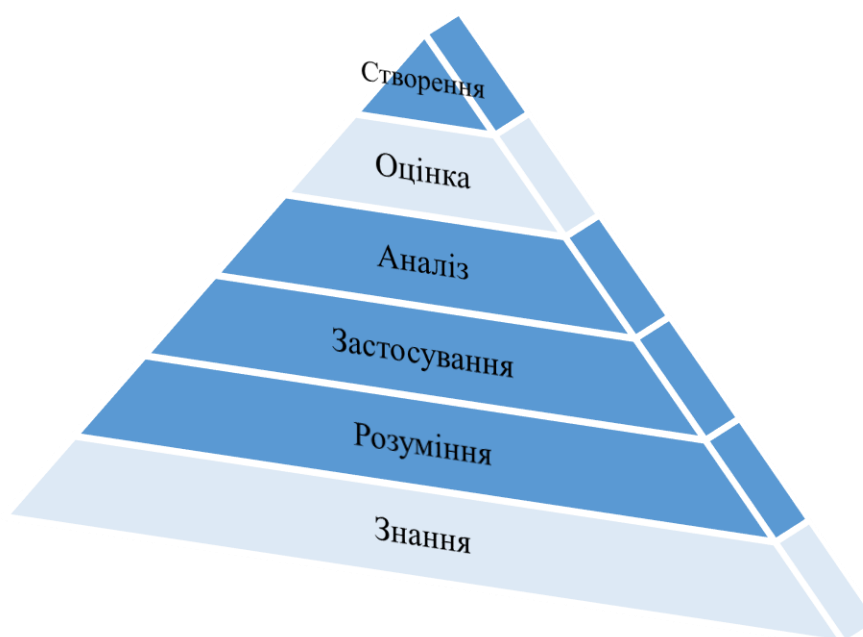
	<ul style="list-style-type: none"> • How to explain (convey) in other words ? 	to choose, to retell.
3. Застосування	<ul style="list-style-type: none"> • How can it be applied? • In what kind of situations it is possible? 	To recognize, to apply, to use, to explore, to demonstrate, to illustrate, to conduct an experiment.
4. Аналіз	<ul style="list-style-type: none"> • What does it consist of? • What are the reasons...? • How are... related? • What is the similarity (difference)? • What is the relationship between...? • To which group does... belong? 	To identify the parts, to identify signs, to structure, to disassemble, to divide, to determine the consequences.
5. Синтез	<ul style="list-style-type: none"> • How can you make...? • Why do you think...? • What do you need...? • What conclusion do you have? • Explain why...? 	To combine, to group, to create, to develop, to prepare, to offer, to regroup, to establish
6. Оцінка	<ul style="list-style-type: none"> • Right or wrong...? • What are the advantages and disadvantages ..? • Is it effective or ineffective? • Do you agree...? Why? 	To compare, to evaluate to prove, to convince, to support to comment to determine

1.5. Оновлена таксономія Блума

В 2001 році група психологів на чолі з Л. Андерсоном та Д. Кратводем презентували оновлену таксономію Блума, оскільки вважали, що найвищі рівні мислення не можуть лише аналізувати та оцінювати інформацію. Найголовнішою ціллю у навчальному процесі, на їх погляд, є створення нової та оригінальної інформації [34].

Оновлена таксономія Блума

Рис. 1.2

Отже, у оновленій таксономії Блума зникає рівень «синтез», п'ятим рівнем стає рівень «оцінка» та додається новий шостий рівень — «створення». Ціль нового рівня полягає у можливості реалізації творчого потенціалу студентів, створення оригінальної інформації на основі набутих навичок та засвоєної інформації. Рівень «створення» демонструє найвищий рівень критичного мислення студентів, оскільки вони не тільки аналізують та оцінюють інформацію, а й створюють самобутній, індивідуальний матеріал. Останній, шостий рівень, називають «синтезом» оскільки саме на цьому рівні відбувається створення самостійного мовленнєвого продукту [34].

Часто у вивченні іноземної мови викладачі розвивають у студентів навички низького рівня мислення. До такого типу мислення належать завдання

репродуктивного характеру: вивчити нові слова, перекласти речення або текст, поставити у правильному порядку ЛО, переказати текст тощо. Усі перераховані завдання забезпечують вивчення певної кількості нових ЛО, що, однак, не означає формування їх лексичної компетентності. Вони, однак, є стартом до подальших дій та формування навичок та умінь вищих рівнів. Щоб переконатися у тому, що студенти зможуть ефективно застосувати засвоєний матеріал у реальних мовленнєвих ситуаціях, викладач має стимулювати їх висловлювати свою думку, обираючи найбільш підходящі ЛО та створювати свої власні продукти мовленнєвої діяльності. Умовою досягнення високого навчального результату є використання в навчанні завдань нижчого, репродуктивного, характеру, паралельно з завданнями вищого, продуктивного рівня, що передбачають застосування критичного мислення та самостійне творче вживання вивчених ЛО.

Висновки до Розділу I.

Лексична компетентність є важливим аспектом лінгвістичної компетентності і включає п'ять компонентів: пізнання, мотивацію, рефлексію, практичну діяльність, поведінковий компонент та ґрунтується на навичках, лексичних знаннях, уміннях, а також на мовному та мовленнєвому досвіді студентів.

Формування у студентів лексичної компетентності прямо пропорційно залежить від рівня їх лексичних навичок. Основою лексичних навичок виступають лексичні динамічні зв'язки у вигляді слів та словосполучень. Лексичні навички розподіляються на дві основні групи: продуктивні та рецептивні. Володіння лексичними навичками – це не кінцева мета, а засіб формування всіх видів мовленнєвої діяльності студентів.

Одиницею навчання лексики є лексична одиниця. ЛО підлягають різним видам класифікації. Ми виділяємо класифікацію іншомовних лексичних одиниць за тематичними характеристиками як найбільш очевидну та обґрунтовану з точки зору методики навчання іноземної мови.

У дослідженні ми зосередили особливу увагу на суті лексичного методу М. Льюїса та його імплементації у навчальний процес. Лексичний метод базується на теорії колокації та ідіоматичності лексичних одиниць. На противагу стандартному підходу до вивчення іноземної мови, який розподіляє її на граматику та лексику Майкл Льюїс стверджує, що мова складається з лексичних об'єднань (*lexical chunks*).

Лексична компетентність формується у ході аналізу різних видів лексичних об'єднань задля розуміння їх структури та потенціалу у мовленнєвій реалізації. Метою навчання лексики є формування уміння розуміти структуру іноземної мови, виявляти лексичні об'єднання та вживати їх у мовленні в залежності від контексту мовленнєвої діяльності. Виділяють чотири категорії лексичних об'єднань: слова, словосполучення, частково сталі вирази та сталі вирази, які підлягають засвоєнню у ході формування лексичної компетентності.

Принципами лексичного методу є сприйняття лексики як основи будь-якої мови, поєднання граматики та лексики іноземної мови та зміна парадигми «показати – застосувати – відтворити» на «спостерігати – припустити – експериментувати».

Головними критеріями сформованості лексичної компетентності у студентів є наявність сформованості навичок вищого рівня мислення, коли студент вміє синтезувати і аналізувати отриману інформацію, критично її оцінювати та робити логічні висновки. Для розвитку навичок вищого рівня мислення є доцільно орієнтуватися на таксономію Блума, яка відображає ієрархію мисленневих процесів та відбиває цілі та процес навчання..

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЛЕКСИЧНОГО МЕТОДУ

2.1. Етапи формування лексичної компетентності.

Формування у студентів лексичної компетентності прямо пропорційно залежить від рівня їх лексичних навичок. Існує три етапи формування лексичних навичок: накопичення емпіричних і рефлексивних знань про слово, тренування та застосування по Н.А. Шамову. Оскільки у процесі розвитку лексичних навичок продуктивного та рецептивного характеру відбувається формування лексичної компетентності, ми можемо стверджувати, що формування лексичної компетентності іноземної мови має тіж самі етапи становлення, що і лексичні навички [27; с. 20].

Етапи формування лексичної компетентності [27; с. 20].

Таблиця 2.1

I етап	II етап	III етап
Накопичення емпіричних і рефлексивних знань про слово;	Тренування лексичних навичок;	Застосування лексичних навичок;
Інтелектуальні дії;	Лексичні операції	Лексичні дії (лексична креативність);
<ul style="list-style-type: none"> • Розуміння значення ЛО • сприйняття • запам'ятовування • впізнавання • розрізнення; 	Формування лексичних операцій;	Формування лексичних дій у новому мовленнєвому контексті;

Перший етап формування лексичної компетентності полягає у накопиченні емпіричних та рефлексивних знань про слово, а саме: сприйняття, впізнавання образу слова і навичка його ідентифікації (розпізнавання слова за

його ознаками у різних варіаціях та модальності). Потім відбувається процес запам'ятовування ЛО. Запам'ятовування різних ЛО є дуже важливим, адже воно полягає у здобутті та систематизації зв'язків між словами в пам'яті суб'єкта мовленнєвої діяльності [27; с. 20].

Процес запам'ятовування має бути усвідомленим, тобто студенти повинні розуміти значення ЛО та їх мовленнєвий потенціал, а не механічно їх завчати. Через необхідність усвідомленого процесу запам'ятовування ЛО інформація, отримана на першому етапі роботи над ними повинна бути закріплена студентами в практичних діях з лексичними одиницями іноземної мови. При роботі над ЛО задіяні найрізноманітніші когнітивні процеси, які зовні ніяк не виражені, але відіграють важливу роль при виконанні кожної лексичної дії. Такі процеси забезпечують запам'ятовування створеного образу слова, його виведення в довготривалу пам'ять [27; с. 20].

На першому етапі, ознайомлення з новими ЛО, образ іншомовного слова перетворюється в певний еталон. Він представляє собою ментальну презентацію іноземного слова, яка зберігається в свідомості суб'єкта мовленнєвої діяльності. Лексична сенсорна інформація про ЛО, отримана на етапі концептуалізації в результаті різноманітних дій з іншомовним словом, забезпечує розуміння і запам'ятовування всіх лінгвістичних характеристик іншомовного слова. Про володіння словом у всіх його аспектах свідчить засвоєння лінгвістичних особливостей слова та вміле їх використання для вирішення різноманітних мовленнєвих ситуацій з використанням життєвого досвіду студентів.

На основі отриманої інформації про слово студент може самостійно визначити його значення у різних мовленнєвих контекстах. Інтелектуальна діяльність студентів на цьому етапі спрямована, в першу чергу, на відпрацювання розумових дій у вигляді сприйняття, впізнавання, розрізнення, запам'ятовування і розуміння особливостей значення слова, встановлення його значення у конкретному контексті мовленнєвої діяльності. Робота студентів на першому етапі характеризується здобуттям декларативних знань, набутими

в результаті соціального досвіду та протягом процесу навчання. Даний етап в загальній структурі формування лексичної компетентності можна назвати також когнітивною стадією у формуванні лексичної компетентності усного мовлення і читання [27; с. 21].

Другий етап формування лексичної компетентності передбачає практичні дії зі словом, автоматизацію «за шаблоном». Метою даного етапу розвиток умінь студентів вживати нові ЛО, запам'ятовувати їх, переводити на рівень довготривалої пам'яті та вживати ЛО у мовленнєвій діяльності. На рівні другого етапу формування лексичної компетентності студенти засвоюють семантичну характеристику ЛО. Під час вправлення багаторазові дії з ЛО призводять до створення лексичних стереотипів. Робота по засвоєнню іношомовного слова за «шаблонами» полягає в здійсненні елементарних дій, пов'язаних з імітацією, підстановкою, трансформацією та репродукцією ЛО. Виконання даних дій призводить до виклику ЛО з пам'яті студентів та поєднання ключового слова з іншою ЛО, його функціонування в складі лексичної структури певного зразка. На етапі виведення ЛО у мінімальні висловлювання студенти навчаються знаходити ключове слово в мовленнєвій діяльності різної модальності [27; с. 23].

Метою третього етапу формування лексичної компетентності є засвоєння лексичних навичок. Третій етап характеризується творчим застосуванням усіх набутих знань студентів під час попередніх двох етапів, відпрацювання лексичних дій в нових контекстах та мовленнєвих ситуаціях. Лексична креативність характеризується оригінальністю, самостійністю висловлювання та новизною думки студента. На даному етапі студенти не лише розуміють дериваційний потенціал ЛО, а формують своє розуміння лексичної структури іноземної мови [27; с. 23].

Набуті знання і навички дають можливість розвивати і вдосконалювати лексичну компетентність. Рівень сформованості лексичної компетентності можна визначити за такими показниками:

- усвідомлена імітація звукового образу іншомовного слова;
- уміння швидко та автоматично знаходити необхідні слова у словниковому запасі;
- здатність висловлювати одну і ту ж думку, використовуючи ЛО різних рівнів;
- спроможність вживати ЛО у різних мовленнєвих контекстах та ситуаціях;
- уміння передбачати значення ЛО завдяки мовленнєвому контексту;
- розуміння дериваційного потенціалу ЛО;
- відсутність вживання лексичних структур, що є «калькою» з рідної мови;
- використання лексичних структур та фраз замість окремих ЛО;
- уміння самостійно виправляти власні лексичні помилки у процесі мовленнєвої діяльності.

2.2. Комплекс вправ для формування лексичних навичок.

Комплекс вправ для формування лексичних навичок у рамках розмовної теми «Магазини та покупки» включає вправи на рівні слова, словосполучення, фрази та тексту (монологічного та діалогічного характеру). Дані вправи також характеризуються за критеріями комунікативності (некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні), спрямованості на прийом та видачу інформації (рецептивні, рецептивно-репродуктивні, репродуктивні, рецептивно-продуктивні, продуктивні). У ході виконання вправ студенти здійснюють операції на групування, співставлення, категоризацію, розпізнавання.

1. Група вправ для формування лексичних навичок на рівні слова і словосполучення.

Підтема: «In the Souvenir Shop (Materials)».

Вправа 1.

Мета: перевірка розуміння ЛО

Тип: рецептивно-репродуктивна на групування.

Інструкція: Divide the following adjectives into two groups: a) adjectives denoting material; b) adjectives denoting the ways things are produced.

hand-made, clay, carved, hand-painted, plastic, leather, wooden, hand-printed, machine-woven, silver, silk.	
adjectives denoting material	adjectives denoting the ways how things are produced
E. g.: • silk •	E. g.: • hand-made • ...

Key Answers:

Adjectives denoting material: plastic, leather, wooden, silver, silk.

Adjectives denoting the ways things are produced: hand-made, carved, hand-painted, hand-printed, machine-woven.

Вправа 2.

Мета: автоматизувати вживання колокацій в усному мовленні.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Інструкція: Describe the items in the pictures, using the adjectives in the box:

hand-made, clay, carved, hand-painted, plastic, leather, wooden, hand-printed, machine-woven, silver, silk.

E.g.: a hand-painted wooden plate

	1.		2.
	3.		4.
	5.		6.

Key answers: 1. a hand-printed silk scarf, 2. hand-made plastic vase, 3. carved wooden spoons, 4. a machine-woven silk tapestry, 5. a carved silver ring, 6. hand-painted leather jackets.

Вправа 3.

Мета: розвиток навички створення колокацій та попередження.

Тип: некомунікативна рецептивна вправа, на виключення (deleting).

помилки при перенесенні значення ЛО з рідної мови на іноземну.

Інструкція: Underline the words, which do not form a strong word partnership with the words given below.

2. Quality	Good	Awful	Low	Top	Poor
3. Hand	Painted	Woven	Produced	Crafted	Hand
4. Woven	Machine	Silk	Fabric	Low	Hand
5. Make	Money	Shopping	A living	A fortune	Shopping list
6. Price	High	Fair	Modern	Current	Good

Key answers: 1. Awful, 2. Produced, 3. Low, 4. Shopping, 5. Modern.

Вправа 4.

Мета: автоматизувати вживання словосполучень в усному мовленні.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна, на групування.

Інструкція: Describe the items in the pictures, using the adjectives, which are given in the box.

Scruffy, trendy, cool, nice, colourful, stripy, tight, bright, plain, checked, old-fashioned.	
	E.g.: a trendy jacket

	<p>1.</p>		<p>2.</p>
	<p>3.</p>		<p>4.</p>
	<p>5.</p>		<p>6.</p>

7.

Key answers: 1. An old-fashioned dress, 2. Checked shirts, 3. A stripy trousers, 4. Tight leggings, 5. Scruffy trainers, 6. A plain skirt, 7. A colourful necklace.

2) Група вправ для формування лексичних навичок на рівні фрази

Підтема: «Supermarket departments».

Вправа 5.

Мета: засвоєння ЛО, що означають види відділів супермаркету.

Тип: некомунікативна рецептивна вправа, на співставлення.

Інструкція: А) Follow the link. You have five steps in the section “Study”.

1) «Flashcards”- here you look through the cards and read them. 2) «Learn”- You read the definition with the picture and choose the proper supermarket department. 3) “Write”- You read the definition and the picture and type the name of supermarket departments. 4) “Spell”- You type what you hear. 5) “Test”- You do: 1. Written questions. 2. Matching questions. 3. Multiple choice questions. 4. True/False questions. In addition, there is the section “Play”. The section is optional.

Інструкція: Б) Match the supermarket departments with their definitions.

1. Fruit and vegetables department	a) A section of a grocery store where you can buy meat and cheese.
2. Deli Department	b) A supermarket department where you can buy seafood.
3. Bakery	c) A section of a store where food made from milk are sold.

4. Seafood Department	d) A supermarket department where the products are on shelves (cereals, condiments, and snacks).
5. Dairy	e) A supermarket department where baked goods (bread, cakes and pastries) are produced and sold.
6. Frozen Department	f) A section of a grocery store where you can buy sweets.
7. Packaged foods	g) A section of a grocery store where you can buy fruits and vegetables.
8. Candy aisle	h) A section of a grocery store where commodities are in a freezer (frozen pizza, fruits and vegetables and ice cream).

Key Answers: 1. G. 2. A. 3. E. 4. B. 5. C. 6. H. 7. D. 8. F.

Вправа 6.

Find someone who.

Мета: Розвиток комунікативних навичок студентів, практика використання лексичних об'єднань у загальних запитаннях та у відповідях на них.

Тип: умовно-комунікативна рецептивно-репродуктивна вправа.

Усна вправа.

Інструкція: A) Walk around the classroom, find the people who have certain shopping habits and write down their names on the handout. Your task is to interview five classmates. Please, ask general questions and use the collocations given below.

E.g.: Do you like to buy food in the supermarket?

Find someone who					
Characteristics	The names of students				
... likes buy food in the supermarket.					
... knows more than five supermarket departments.					
... likes to buy something at the market.					

... likes to buy fish in seafood department of the supermarket.					
... likes to buy something in candy aisle.					
... likes bakery in the supermarket.					
... likes packaged food.					
...does not like frozen department in the supermarket.					
...does not like to go shopping.					

Інструкція: Б) Tell the class about your partner's shopping preferences.

Письмова вправа.

Інструкція: Make general questions with the phrases given below. Send them to your groupmates in Telegram. Then, please, write down about your partner's shopping preferences.

• to buy food in the supermarket.
• to know more than five supermarket departments.
• to buy something at the market.
• to buy fish in seafood department of the supermarket.
• to buy something in candy aisle.
• likes bakery in the supermarket.
• likes packaged food.
• does not like frozen department in the supermarket.
• does not like to go shopping.

Вправа 7.

Мета: засвоєння студентами словосполучень, які означають відділи супермаркету та продукти, які там продають.

Тип: некомунікативна рецептивна вправа, на групування.

Інструкція: Look through the text “There are Supermarkets in Cities...” (Outcomes, WB, p.37) and notice the products, which were used in the text. Write down the products in the proper columns according to the supermarket departments where you can buy them.

Supermarket departments	Products
Deli Department	
Bakery	
Seafood Department	
Dairy	
Frozen Department	
Packaged foods	
Candy aisle	
Fruit and vegetables department	

Key Answers:

Supermarket departments	Products
Deli Department	Cold meat
Bakery	Freshly-baked bread
Seafood Department	Fish
Dairy	Dairy products, milk
Frozen Department	Frozen foods, processed foods
Packaged foods	Crisps, canned foods, processed foods
Candy aisle	Chocolate, sweets

Fruit and vegetables department	Fruits and vegetables, apples, carrots, salad
---------------------------------------	--

Вправа 8.

Мета: усвідомлення структури ЛО та запобігання «калькуванню».

Тип: некомунікативна рецептивна вправа, на розпізнавання ЛО (identifying chunks) та групування (categorising).

Інструкція: In the text “There are Supermarkets in Cities...”(Outcomes W.B. p.37) there some collocations which may be very useful when you talk about shops and shopping. Look at the following collocations and analyze their structure. Then, sort them according to their structure.

<ul style="list-style-type: none"> • to take a trolley • to walk round the aisles • at the entrance • makes you guilty about ... (picking up chocolate) • makes you feel hungry • makes you buy more • encourage you to • to move on • to look good • fresh meat • dairy products • around the walls
--

<ul style="list-style-type: none"> • around outer parts of the store • narrow aisles • special offer • free samples • at the end of aisles • on displays • to create a welcoming atmosphere • at adult eye level • to look tasty • at lower prices • to queue up at the checkout

Verb + Noun	Verb + Adjective	Verb+ Pronoun+ Verb	Adjective+ Noun	Adverbial modifier	Phrasal verbs
E.g.: to take a trolley	E.g.: to look good	E.g.: makes you guilty about	E.g.: fresh meat	E.g.: At the entrance	E.g.: to queue up

Key Answers:

- Verb + Noun: to take a trolley, to create a welcoming atmosphere.
- Verb + adjective: to look good, to look tasty.
- Verb+ pronoun+ verb: makes you guilty about, encourage you to, makes you feel hungry, makes you buy more.
- Phrasal verbs: to queue up, to walk round the aisles, picking up chocolate, to move on.
- Adjective+ Noun: fresh meat, free samples, dairy products, narrow aisles, special offer.
- Adverbial modifier: At the entrance, around the walls, around outer parts of the store, at the end of aisles, on displays, at adult eye level, at lower prices.

Підтема: «In the Souvenir Shop (Materials)».**Вправа 9.**

Тип: некомунікативна рецептивна вправа.

Мета: перевірка розуміння словосполучень, на співставлення (дефініції).

Інструкція: Match the collocations given below with their definitions.

1. Hand-woven	a) A bad quality of something.
2. Make money	b) Woven, which is made by hand (hand-made) rather than by using a machine.
3. A current price	c) Something which is painted by hand rather than by using a machine.
4. Hand-painted	d) Woven, which is made by a machine rather than by using a hand.
5. A poor quality	e) The most recent selling price of currency or commodity.
6. Machine-woven	f) To obtain money by making a profit.

Key answers: 1. B), 2. F), 3. E), 4. C), 5. A), 6. D).

Підтема: «In the Souvenir Shop (Bargain)».**Вправа 10.**

Мета: навчити розпізнавати колокації та усталені вирази, які вживають для зниження / підвищення ціни товару / висловлення переконання

Тип: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна, на групування.

Інструкція: Look through the phrases, which were used in dialogue 6.1 (Outcomes, SB, P.165) and divide them into two groups: A) phrases, which are used to reduce the price of the goods by the buyer; B) phrases, which are used to overestimate the price of the goods by the seller.

- That's really expensive!
- It's very good quality.
- Real silk and it's hand-woven.
- It's machine woven.
- It'll last longer.
- One hundred! Come on!
- I've seen similar one for that price.
- Similar, but not as good.
- I don't have much money left.
- Take it or leave it.
- Look, feel it! It's beautiful.
- It's a very good price.

1) Phrases, which are used to reduce the price of the goods by the buyer.	2) Phrases, which are used to overestimate the price of the goods by the seller.
<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Key answers:

A) That's really expensive!; It's machine woven.; One hundred! Come on!; I've seen similar one for that price.; I don't have much money left.

B) It's very good quality.; Real silk and it's hand-woven.; It'll last longer.; Similar, but not as good.; Take it or leave it.; Look, feel it! It's beautiful.; It's a very good price.;

Вправа 11.

Мета: навчити розпізнавати колокації та усталені вирази, які вживають для зниження / підвищення ціни товару / висловлення переконання.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивна, на групування, на групування.

Інструкція: Sort out expressions from the previous dialogues into two columns: A) polite phrases, expressing bargaining; B) less polite phrases, expressing persuasion.

1. Similar, but not as good. Go then! Go and buy it.
2. Hi, Jodie, and welcome back. It's great to see you after such a long time.
3. You're wasting my time. OK. I tell you what, I'll give you it for three fifty.
4. They'll love going out with them on a windy day. Thanks so much, it's really kind of you.
5. Three hundred. I don't have much money left.
6. One hundred! Come on!
7. Of course. I like to bring things back for people. It's kind of a way of sharing the experience. So, this is for you. I thought the colours would suit you.
8. Well, Eddie and I do, but the kids have never tried, so that will be fun for them.
9. No. Three hundred and fifty. Final offer. Take it or leave it. Three fifty. I'm giving it away. I have children. Look, feel it. It's beautiful.
10. Thanks, Emma. Good to see you, too. We had a wonderful time, but it's great to be home.
11. Three fifty. You are a difficult man. It's a very good price, eh. My wife, she'll kill me! You want anything else? Very nice plates, hand-painted...

More polite expressions	Less polite expressions

Key answers: More polite expressions: 2, 4, 7, 8, 10. Less polite expressions: 1, 3, 5, 6, 9, 11.

Підтема: «Clothes and accessories».

Вправа 12.

Завдання може виконуватись в оф-лайн та онлайн режимах. Варіант завдання офлайн передбачає виконання співставлення. Завдання онлайн виконується в програмі «Квизлет» і передбачає 5 етапів. Нижче інструкція відображає завдання в програмі «Квизлет».

Мета: розпізнавання, розуміння та аналіз словосполучень.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивна, на групування.

Інструкція: A) Follow the link. You have five steps in the section “Study”.
 1) «Flashcards”- here you look through the cards and read them. 2) «Learn”- You read the name of clothes or accessories with the picture and choose the proper translation. 3) “Write”- You read the Ukrainian translation of the clothes or accessories with the picture and type the proper English translation. 4) “Spell”- You type what you hear. 5) “Test”- You do: 1. Written questions. 2. Matching questions. 3. Multiple choice questions. 4. True/False questions. In addition, there is the section “Play”. The section is optional.

Інструкція: B) Match the adjectives with the proper definitions.

1. Scruffy	a) Having striking colors.
2. Trendy	b) Shabby and untidy or dirty.
3. Cool	c) Something with stripes or a pattern of stripes.
4. Nice	d) Very fashionable, up-to-date.
5. Colourful	e) Clothes or shoes that are tight fit the body too closely and are uncomfortable.
6. Stripy	f) Full of light, shining.
7. Tight	g) Not decorated in any way, with nothing added.
8. Bright	h) In or according to styles or types no longer current; not modern.
9. Plain	i) Something that has a pattern of small squares, usually of two colours.

10.Checked	j) Something, which is fashionable, hip.
11.Old-fashioned	k) Appropriate, fitting.

Key answers: 1. B. 2. D. 3. J. 4. K. 5. A. 6. C. 7. E. 8. F. 9. G. 10. I. 11. H.

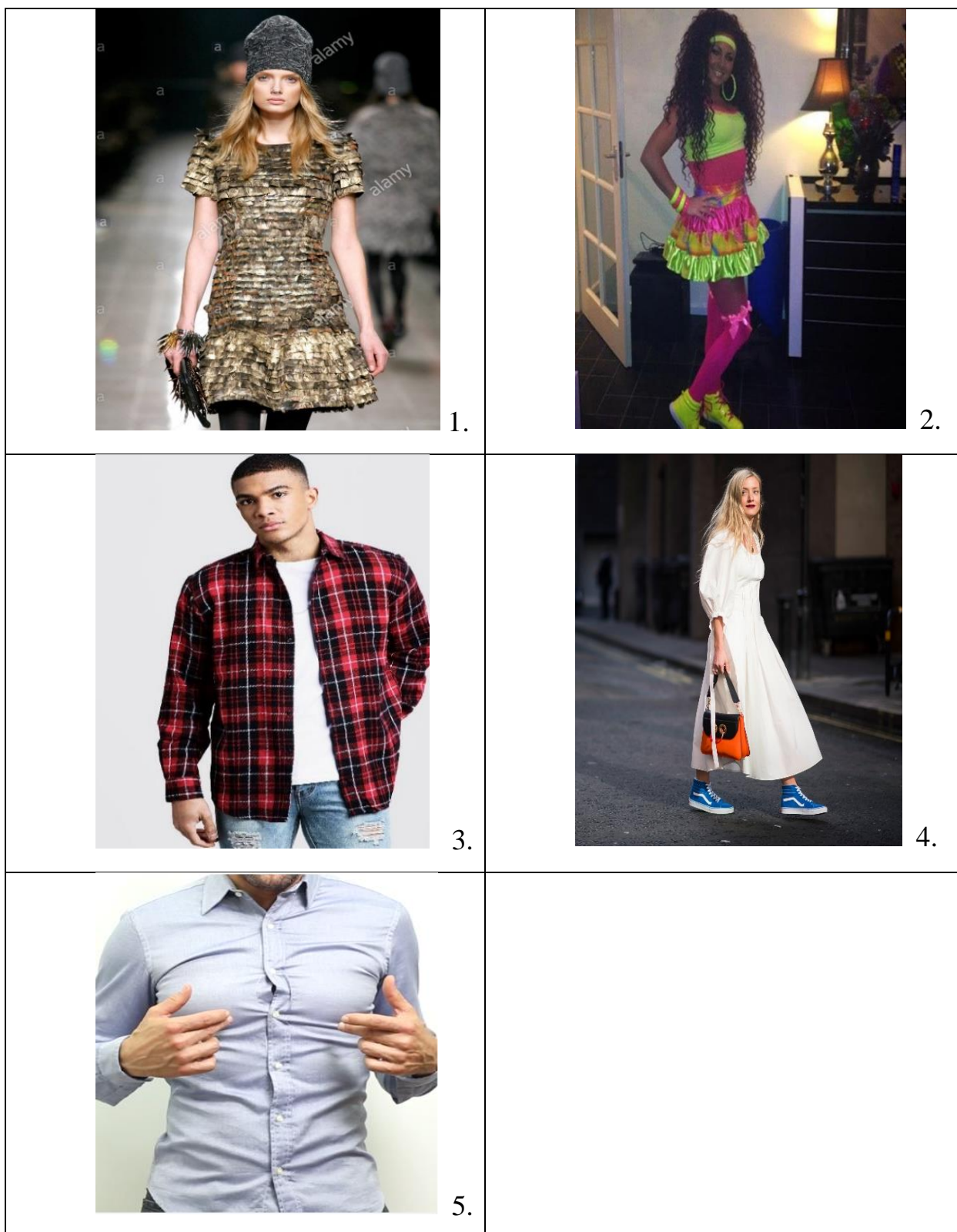
Вправа 13.

Мета: автоматизувати вживання словосполучень та фраз в усному мовленні.

Тип: комунікативна, рецептивно-репродуктивна вправа.

Інструкція: Look at the pictures. Say what you think of the way the people in the pictures are dressed. Use the words and phrases given below.

Adjectives	Phrases
<ul style="list-style-type: none"> • Scruffy, trendy, cool, nice, colourful, stripy, tight, bright, plain, checked, old-fashioned. 	<ul style="list-style-type: none"> • That shirt/ dress fits her/ him perfectly. • Those earrings/ leggings do not suit him/ her. • Those trainers do not match/ don't go with her/him shirt/ necklace.
	<p>E. G.: Her stripy trousers fits her properly.</p>

Key answers: 1. Her woolly hat doesn't go with her dress. 2. Her colourful clothes do not suit her. 3. His checked shirt suits him. 4. Those trainers do not match her dress. 5. The tight shirt does not suit him.

3) Вправи для формування лексичних навичок на рівні тексту

Вправа 14.

Мета: Автоматизувати засвоєння студентами нових об'єднань та фраз.

Тип: некомунікативна рецептивно-репродуктивна вправа на завершення.

Інструкція: Complete the following sentences by adding the missing words given below.

prominent positions, taking a trolley, taking, bigger, average, get bored, trolleys, you feel hungry, a welcoming atmosphere, felt, buying, feel, offer, makes you, make you walk, make you stop, along, pick, more, walk round.

1. They know that _____ is better than _____ a basket.
2. The body of the trolley is much _____ than the _____ product.
3. Customers are supposed to add _____ products to their _____ or baskets as they _____ the aisles.
4. Flowers create _____ and the smell of freshly-baked bread makes _____.
5. Have you ever _____ healthy after _____ fruits and vegetables?
Do you _____ guilty when you buy chocolates and sweets?
6. A special _____ often _____ buy more products.
7. Supermarkets are designed to _____ and _____ as much as possible.
8. When you walk _____ nearly all the aisles you _____ up a lot of products, which you do not need.
9. People are to tend to _____ when they queue up at the checkout.
10. Manufacturers pay extra for their _____.

Key Answers: 1. Taking a trolley, taking. 2. Bigger, average. 3. More, trolleys, walk round. 4. A welcoming atmosphere, you feel hungry. 5. Felt, buying, feel. 6. Offer, makes you. 7. Make you walk, make you stop. 8. Along, pick. 9. Get bored. 10. Prominent positions.

Вправа 15.

Мета: автоматизація вживання усталених та вільних словосполучень у мікродіалозі.

Тип: умовно-комунікативна рецептивно-репродуктивна вправа на підстановку у структурно-мовленнєву схему мікродіалогу.

Інструкція: You are doing shopping in the supermarket, but you can't find the department you need. Ask the shop worker where you can find the necessary products.

E.g.: - Excuse me, could you tell me where I can buy some frozen fish?

- You need the frozen department.
- Where is the frozen department?
- It's located towards the middle.
- Thank you!
- You are welcome!

Excuse me, could you tell me where I can buy 1).....?

- You need the 2).....
- Where is the 3).....?
- It's located 4).....
- Thank you!
- You are welcome!

Вправа 16.

Мета: автоматизація вживання ЛО у діалогах, залучення життєвого та мовленнєвого досвіду студентів у відповідності до реальної життєвої ситуації.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна вправа, на розміщення у відповідній послідовності (Sequencing)

Інструкція: Put the statements of the dialog in the most likely order. Then listen to the dialogue and check your answers (Outcomes, SB, 6.1. p.42. (p.164).

a) A: Do you like it? OK?
b) B: Sure. It's nice. But five hundred?
c) B: Yeah, it's nice. How much is it?
d) B: Five hundred! That's really expensive.
e) A: Five hundred.
f) A: It's very good quality. Feel it. Real silk and it's hand-woven. You see here, it's a bit uneven, whereas this one, it's machine-woven, so it's all the same. This one, the colour, it'll last longer.
g) B: Well, I was thinking one hundred dollars.
h) A: How much do you want to pay?
i) B: It is nice. OK, three fifty.
j) A: Similar, but not as good. Go then! Go and buy it. You're wasting my time. OK. I tell you what, I'll give you it for three fifty.
k) B: OK, one fifty.
l) B: Three hundred. I don't have much money left.
m) A: You're insulting me. I won't make any money like that. Listen, I'll give it to you for four hundred.
n) A: One hundred! Come on!
o) B: Two. I've seen similar ones for that price.
p) A: No. Three hundred and fifty. Final offer. Take it or leave it. Three fifty. I'm giving it away. I have children. Look, feel it. It's beautiful.
A: Three fifty. You are a difficult man. It's a very good price, eh. My wife, she'll kill me! You want anything else? Very nice plates, hand-painted...

Key answers: 1. A) 2. C) 3. E) 4. D) 5. F) 6. B) 7. A) 8. G) 9. N) 10. K) 11. O) 12. P) 13. L) 14. I) 15. Q)

Вправа 17.

Мета: автоматизувати вживання словосполучень в усному ситуативному мовленні.

Тип: комунікативна, продуктивна вправа.

Інструкція: Make a dialog with your partner according to your role-play cards use the phrases given below.

*Tourist**Shop assistant*

<i>Tourist.</i>	<i>Shop assistant.</i>
<p>You are in the souvenir shop looking for some souvenirs for your family and friends. You like some of the things on display, but they are too expensive for you. Talk to the shop assistant, trying to bargain and reduce the price of the goods.</p>	<p>Talk the tourist into buying the things you are selling. Tell him how good they are. Don't reduce the price.</p>

Use the following phrases:

- That's really expensive!
- It's very good quality.
- Real silk and it's hand-woven.
- It's machine woven.
- It'll last longer.
- One hundred! Come on!
- I've seen similar one for that price.
- Similar, but not as good.
- I don't have much money left.
- Take it or leave it.
- Look, feel it! It's beautiful.
- It's a very good price.

Вправа 18.

Мета: автоматизація вживання ЛО з використанням життєвого та мовленнєвого досвіду студентів у відповідності до їх життєвих ситуацій.

Тип: продуктивна, комунікативна вправа.

Інструкція: Work in pairs and ask and answer the following questions:

Card A:

- Do you like to go window shopping?
- Can you do without buying a new thing every month?
- Are you upset if you come home empty-handed?
- If you see that you can't afford to buy a thing, do you start bargaining?
- Do you try to copy an outfit of models from a fashion magazine?

Card B:

- Have you ever bought a thing, which you could not afford?
- Do your clothes last a long time?
- Do you always look at the price tags?
- Have you ever bought clothes in the sales?
- Do you agree that rich people prefer designer brands?

Завдання 19. Співставлення (*Sentence Heads*).

Мета: співставлення частин речень з діалогу для отримання цілого для кращого запам'ятовування студентами ЛО.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна вправа.

Інструкція: Read the dialogue. Match the first part of the sentence with the suitable ending. Then listen to the audio and check your predictions. (Outcomes W. B. 6.1.)

E: Hi, Jodie, and welcome back. It's great to see you....

A) again. B) after such a long time. C) after three weeks.

J: Thanks, Emma. Good to see you, too. We had a wonderful time, but...

A) we had terrible shopping. B) it's hard to travel so much! C) it's great to be home.

E: You were away for about six weeks, weren't you?

J: That's right - touring Malaysia, Singapore and Hong Kong. I've got tons of photos. You must come and see them when I've put them onto my laptop. In the meantime, I've got a few pressies for you.

E: Jodie, you haven't bought us ...

A) post cards, have you? B) tickets, have you? C) presents, have you?

J: Of course. I like to bring things back for people. It's kind of a way of ...

A) sharing the experience. B) sharing my memories. C) sharing my money.

J: So, this is for you. I thought ...

A) it would cheer you up! B) it would bring your some memories. C) the colours would suit you.

E: A silk scarf! It's beautiful. Thank you, you shouldn't have. Did you buy one for yourself?

J: No, but don't worry I ...

A) have bought the same for myself. B) did loads of shopping. C) didn't want it.

B)

E: Nick didn't buy one of those amazing designer watches, did he?

J: No, but only because we ...

A) didn't have enough time. B) ran out of money! C) were doing window-shopping!

J: And not forgetting the kids. Flying kites is very popular in Asia, so I bought them each a kite. I hope that's OK.

E: That's great. They'll love ...

A) flying kites because of their colours. B) going out with them on a windy day.

J: Well, that's what friends are for, isn't it?

Key answers: 1. B. 2. C. 3. C. 4. A. 5. C. 6. B. 7. B. 8. B.

Вправа 20.

Мета: автоматизація вживання ЛО з використанням життєвого та мовленнєвого досвіду студентів.

Тип: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна вправа.

Інструкція: А) Read the text «Shop till you drop» (SB. P.45) and write out all the collocations (e.g.: look good, window shopping) and phrasal verbs (e.g.: look through) you come across in the questionnaire. Check the phrases out in the dictionaries of collocations and phrasal verbs.

Інструкція: Б) Tell about your shopping preferences using these collocations and phrasal verbs.

Key answers: a complete list of collocations from the questionnaire:

- To think of sth; do without sth; to save up; to be in the sales;
- to buy sth with a credit card; go shopping, to shop around;
- to go window-shopping; to come back empty-handed;
- the point of (sth) is ...; to lie about sth, the price of sth;
- to get ripped off; to get one's money back; to happen from time to time; to do sth about sth; to wear sth at home; to wear around the house;
- to look one's best; to wear on special occasions;
- to lose weight; to fit someone; to have the price tag;
- to force someone out of (business); a complete waste of time.
- to have a wide choice; to look scruffy;
- to look smart (in meaning fashionable); (clothes) suit (me);
- to look trendy; (the politics) connected with (the shop);
- (shops) full of (nasty clothes); (they) are still worth looking in;
- to be a rip-off, to be in sales; to have money left (at the end of the month); to put money away (in a savings account);
- to go into overdraft; to have an overdraft; to believe in sth;
- to think of; to cheer someone up; to look at fashion magazines;
- to be supposed to; to do loads of shopping; to stand the idea of (sth);

2.3. Практична перевірка розробленої методики.

З метою перевірки методичної ефективності розробленого комплексу вправ для формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса у студентів молодших курсів мовних спеціальностей було проведено пробне навчання. У дослідженні взяли участь 13 студентів 1 курсу групи 1АА1 факультету іноземних мов спеціальності «Середня освіта. Мова і література (англійська)».

Пробне навчання включало такі етапи:

- 1) констатувальний етап (діагностика рівнів сформованості лексичної компетентності);
- 2) формувальний етап (формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса);
- 3) діагностичний зріз після пробного навчання;
- 4) аналіз результатів діагностичного зрізу.

В таблиці 2.2 продемонстровано завдання та часовий термін кожного етапу.

Структура пробного навчання з формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса

Таблиця 2.2

Етапи пробного навчання	Термін проведення пробного навчання	Кількість занять	Завдання етапів пробного навчання
1. Констатувальний етап	11.05.2020	1	Визначити рівень сформованості лексичної компетентності;
2. Формувальний етап	12.05- 26.05.2020	5	Перевірити ефективність розробленого комплексу вправ;

3. Діагностичний зріз	29. 05.2020	1	Визначити результат пробного навчання;
4. Аналіз результатів пробного навчання	17. 06.2020	1	Проаналізувати результати пробного навчання, переваги та недоліки застосування розробленого комплексу вправ, сформулювати методичні рекомендації щодо його застосування.

Першим етапом пробного навчання був констатувальний етап. Він був проведений в 11.05.2020 у групі 1AA1 студентів першого курсу факультету іноземних мов спеціальності «Середня освіта. Мова і література. (англійська)». Мета констатувального етапу полягала у визначенні рівня сформованості лексичної компетентності студентів, виявленні типових помилок у вживанні ЛО, діагностиці вживаної студентами лексики та виявленні актуальних труднощів у застосуванні лексичних структур та об'єднань. Визначення актуального стану сформованості лексичної компетентності у студентів становило вихідний ресурс у подальшому плануванні і проектуванні пробного навчання. Даний етап дослідження був здійснений у поєднанні методів тестування та експертної оцінки.

Для визначення рівнів сформованості лексичної компетентності у студентів був розроблений онлайн-тест з обмеженим часом, в якому було подано художній текст з пропущеними лексичними структурами та об'єднаннями. Текст відповідав рівню володіння студентами англійською мови B1 та був тематично обумовлений. Завданням студентів було заповнити прогалини відповідними ЛО, що дозволило діагностувати їх актуальний рівень

сформованості лексичної компетентності.

Для діагностики на констатувальному етапі були вибрані такі критерії: лексичні помилки (помилки у вживанні лексичних одиниць: слів, словосполучень), вживання окремих ЛО (там, де потрібно вживати фразу) та вживання ЛО, що є «калькою» з української мови.

Результати констатувального зрізу у групі.

Таблиця 2.3

№.	Критерій	Кількість помилок	Приклади
1.	Помилки у вживанні ЛО: слів, словосполучень;	66 36.4 %	<p>1. Вживання фразового дієслова «listen to someone» без прийменника «to». Наприклад: «Ann listen to her friend and thought that he was right».</p> <p>2. Помилкове вживання різних видів прийменників у структурі: «on the corners». Наприклад: at the corners, in the corners.</p> <p>3. Використання «caused» замість «brought her»): «It seemed that all the things that people thought caused bad luck actually brought her good luck».</p>
2.	Вживання окремих ЛО там, де потрібно використовувати фразу);	71 39.2 %	<p>1. Використання ЛО “bet” замість “made bets”</p> <p>2. Вживання слова «Had» замість «looked for» у реченні: «She never looked for any explanation or reason about why things happened just the way they did»</p>

3.	Вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;	44 24 %	<p>1. Вживання фрази «in the eyes» замість «in the eye». Наприклад: «She didn't look people in the eye when they raised their glasses to her».</p> <p>2. Використання лексичного об'єднання «went away» замість «moved away»: «All her friends in the taverna moved away from her».</p> <p>3. Вживання слів: «collected» і «gathered» замість «picked up». Наприклад: «She picked up the pieces of the mirror».</p>
----	---	----------------	---

Отже, найчастішою помилкою студентів було вживання окремих ЛО (71 помилок, 39.2%) там, де потрібно використовувати фразу або лексичну структуру. На другому місці за кількістю помилок були помилки у вживанні ЛО: слів, словосполучень (66 помилки, 36.4%). Вживання ЛО, що є «калькою» з української мови, посідає третє місце (44 помилки, 24%).

Кількісні параметри відповіді студентів при виконанні завдання констатувального зрізу

Таблиця 2.4

№	П.І.Б.	1 критерій	2 критерій	3 критерій	Оцінка Максимум 21
1.	Студент 1.	9	2	0	10
2.	Студент 2.	2	8	1	10
3.	Студент 3.	6	4	3	8
4.	Студент 4.	4	7	5	8
5.	Студент 5.	3	4	10	4
6.	Студент 6.	6	3	4	8

7.	Студент 7.	1	7	3	10
8.	Студент 8.	1	4	3	13
9.	Студент 9.	5	3	3	8
10.	Студент 10.	9	9	2	1
11.	Студент 11.	4	7	2	8
12.	Студент 12.	8	5	6	2
13.	Студент 13.	8	8	2	3

Середній бал групи – 7.1.

Констатувальний зріз уможливив здійснення критеріально-рівневої характеристики рівнів сформованості лексичної компетентності студентів. Рівні, які були визначені під час експертної оцінки, отримали назви початковий, середній і високий.

Студенти, які продемонстрували **початковий** рівень сформованості лексичної компетентності:

- уміють граматично правильно використовувати окремі ЛО та словосполучення;
- вживають окремі слова там, де потрібно використовувати фразу або словосполучення;
- демонструють високий рівень лексичних помилок;
- вживають ЛО, що є «калькою» з української мови;

Студенти, які віднесені до **середнього** рівня демонструють:

- уміння граматично правильно використовувати окремі ЛО та словосполучення;
- використовувати словосполучення, а не окремі ЛО
- середній рівень лексичних помилок;
- знання функціональних можливостей ЛО;
- нечасте вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;

Для студентів з **високим рівнем** лексичної компетентності притаманні такі характеристики:

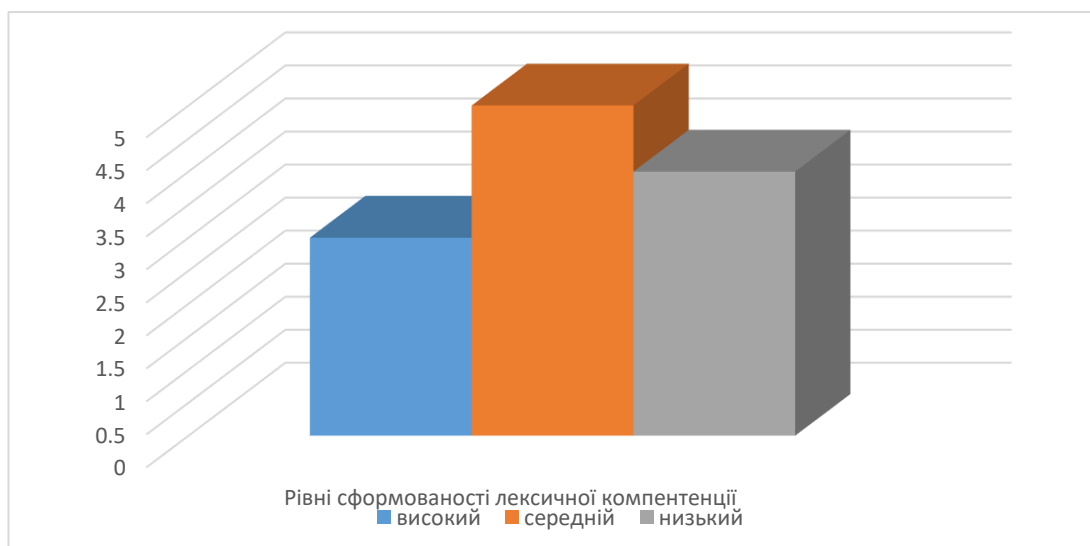
- словниковий запас студента включає не лише словосполучення, а частково сталі та сталі вирази;
- низький рівень лексичних помилок;
- уміння граматично правильно використовувати різноманітні лексичні структури;
- відсутність вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;
- уміння виділяти лексичні структури у мовленні;
- знання функціональних можливостей ЛО;
- уміння використовувати лексичні структури у різних контекстах;
- знання семантики лексичних одиниць та їх дериваційного потенціалу;
- врахування конотативно-прагматичного фону ЛО в процесі мовленнєвої діяльності;

Кількісні критерії оцінювання виконання тесту:

- 1-7 бал – низький рівень сформованості лексичної компетентності.
- 8-17 бал – середній рівень сформованості лексичної компетентності.
- 17-21 бал – високий рівень сформованості лексичної компетентності.

Розподіл учасників пробного навчання за рівнями:

Рис.2.1

Констатувальний зріз уможливив здійснення критеріально-рівневої характеристики рівнів сформованості лексичної компетентності студентів і засвідчив, що низький рівень сформованості лексичної компетентності мають 30% студентів. Середній рівень сформованості лексичної компетентності було виявлено у 46% студентів. У 23% студентів – високий рівень лексичної компетентності.

У результаті констатувального зрізу було виявлено наступні проблеми:

1. Найчастішою помилкою студентів було вживання окремих ЛО (39.2%) там, де потрібно використовувати фразу або лексичну структуру;
2. Високий рівень лексичних помилок;
3. Вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;
4. Нездатність використовувати ЛО у різних контекстах;
5. Недостатній словниковий запас студента (включає окремі ЛО, малу кількість словосполучень і відсутність частково сталих та сталих виразів);
6. Невміння виділяти лексичні структури у мовленні;
7. Необізнаність у темі семантики лексичних одиниць та їх дериваційного потенціалу;
8. Невраховання конотативно-прагматичного фону ЛО в процесі мовленнєвої діяльності;

Домінування низького рівня сформованості лексичної компетентності ми пояснюємо недостатньою практикою вживання різних лексичних структур та об'єднань у процесі навчання лексики на уроках англійської мови у школах. На жаль, часто учні завчають списки слів без контексту, в результаті чого студенти молодших курсів мовних спеціальностей не здогадуються про важливість використання фраз і розуміння структури іноземної мови, виділення та аналіз її елементів.

З'ясування актуального стану сформованості лексичної компетентності студентів надало можливість відповідним чином визначити пріоритетні

напрямки подальшого практичного етапу дослідження, а також підбір відповідних засобів та прийомів.

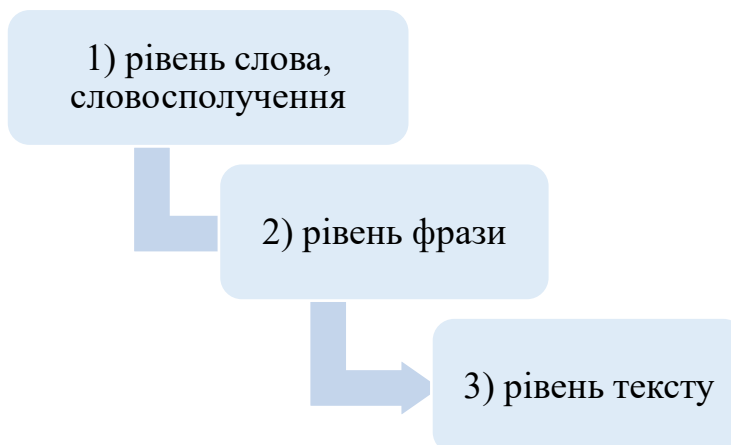
Метою пробного навчання стало формування лексичних навичок: рецептивної (розпізнавання та розуміння ЛО при аудіюванні та читанні), репродуктивної (вживання ЛО в усному та писемному мовленні), навички обґрунтованої здогадки (про значення ЛО, які відносяться до потенціального словника, в рецептивних видах мовленнєвої діяльності)

Комплекс вправ розроблений в рамках розмовної теми «Магазини, покупки», а також поділений на чотири підтеми:

Вправи комплексу поділені на комунікативні, умовно-комунікативні та некомунікативні, продуктивні, рецептивно-продуктивні та репродуктивні вправи. Комплекс вправ відображає типи вправ лексичного підходу: вправи на розпізнавання, співставлення, групування, виключення, завершення, розміщення у певній послідовності.

Розроблені вправи також укладені за рівнями:

В умовах карантину усі етапи пробного навчання проводились на онлайн-платформі Google Classroom з використанням відео-звернень, постійного онлайн-контролю та зворотного зв'язку. Задля імplementування лексичного методу у режимі онлайн було розроблено комплекс онлайн-завдань з використанням Google Forms та платформи Quizlet, що дозволило автоматизувати вживання студентами лексичних структур у сучасному форматі, розвивати самостійність і критичне мислення. Розроблені розмовні картки мали на меті збільшення у студентів словникового запасу як з окремих слів, так і з різноманітних лексичних структур та об'єднань.

Окремо слід виокремити принцип поступової суб'єктивізації, за яким активна участь викладача на початковому етапі поступово змінювалась повною самостійністю студентів у мовленнєвій діяльності. Було змінено парадигму «показати– застосувати – відтворити» (present – practise – produce) на «спостерігати – припустити– експериментувати» (observe – hypothesise – experiment), як того вимагає лексичний метод М. Льюїса. Окрім автоматизованих мовних онлайн-завдань студенти отримували мовленнєві завдання, які передбачали парну та групову взаємодію з використанням новітніх технологій.

Після проведення пробного навчання студентам було запропоновано написати есе, де вони мали використати засвоні ЛО.

Оцінювання відповіді студентів відбувалось за такими критеріями:

- кількість вживання словосполучень, частково сталих та сталих виразів;
- кількість лексичних помилок;
- уміння граматично правильно використовувати різноманітні лексичні структури;
- кількість вживання ЛО, що є «калькою» з української мови.

Аналіз формувального етапу пробного навчання

Таблиця 2.5

№.	Критерій	Відсоток помилок	Приклади помилок
1.	Помилки у вживанні лексичних одиниць: слів, словосполучень та різноманітних лексичних структур);	48.3%	<p>Нерозуміння значення лексичної структури: E.g.: «they know that taking a trolley is better than <u>picking a basket</u>». Правильна відповідь: «They know that taking a trolley is better than taking a basket».</p> <p>E.g.: «customers are supposed to add more products to their trolleys or baskets as they <u>make you stop the aisles</u>». Правильна відповідь: «customers are supposed to add more products to their trolleys or baskets as they to walk round the aisles.</p>
2.	Вживання окремих ЛО там, де потрібно використовувати фразу	33.3%	<p>Вживання окремої і недоречної ЛО: E.g.: «so I don't <u>appreciate</u> this type of shopping». Правильна відповідь: «so I don't approve of this type of shopping».</p> <p>Наприклад: «I <u>tried</u> the skirt in the fitting room». Правильна відповідь: « I tried the skirt on».</p>
3.	Вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;	18.4 %	<p>Вживання «калькованих» ЛО у фразових дієсловах: E.g.: «when you walk along nearly all the aisles you <u>buying up</u> a lot of products, which you</p>

			do not need». Правильна відповідь: «when you walk along nearly all the aisles you pick up a lot of products, which you do not need».
--	--	--	--

На констатувальному етапі найчастішою помилкою студентів було вживання окремих ЛО (48.3%) там, де потрібно використовувати фразу або лексичну структуру. Під час формувального етапу відсоток таких помилок зменшився до 25.3%. Студенти активніше використовували словосполучення та сталі вирази. Найпоширеними помилками були помилки у вживанні лексичних одиниць: слів, словосполучень та різноманітних лексичних структур. У результаті пробного навчання їх кількість зменшилась на 1.9%, з 38.3% до 36.4%. Під час тесту констатувального етапу студенти почали активніше використовувати ЛО у різних контекстах. Також студенти використовували меншу кількість ЛО, що є «калькою» з української мови.

На етапі діагностичного зрізу був здійснений аналіз ефективності імплементації розробленого комплексу вправ для формування лексичної компетентності студентів за допомогою модульного твору, де студенти використовували засвоєні ними ЛО та структури.

Аналіз результатів сформованості лексичної компетентності студентів після проведення пробного навчання

Таблиця 2.6

№.	Критерій	Кількість та відсоток помилок	Приклад помилок
1.	Помилки у вживанні лексичних одиниць: слів, словосполучень	16 51.6. %	Найчастішими помилками були неправильно вжиті прийменники:

	та різноманітних лексичних структур);		<p>E.g.: «I always pay attention <u>on</u> quality of goods». Правильна відповідь: «I always pay attention to quality of goods».</p> <p>E.g.: «but not everything is good <u>at online shopping</u>». Правильна відповідь: «but not everything is good in online shopping».</p>
2.	Вживання окремих ЛО там, де потрібно використовувати фразу	6 19.3. %	<p>E.g.: « I couldn'tchoose the right size of clothes because I can't <u>wear</u> it». Правильна відповідь: « I couldn'tchoose the right size of clothes because I can't try it on».</p>
3.	Вживання ЛО, що є «калькою» з української мови;	9 29 %	<p>E.g.: «you can't <u>turn your money back</u>». Правильна відповідь: «you can return your money back».</p> <p>E.g.: «Her shoes match <u>with</u> her suit». Правильна відповідь: «her shoes match her suit».</p> <p>E.g.: «In general, it was much more <u>comfortable</u> for me to shop in the "real" supermarket». Правильна відповідь: «In general, it was much more convenient for me to shop in the "real" supermarket».</p>

Кількісні параметри відповіді студентів по завершенні пробного навчання

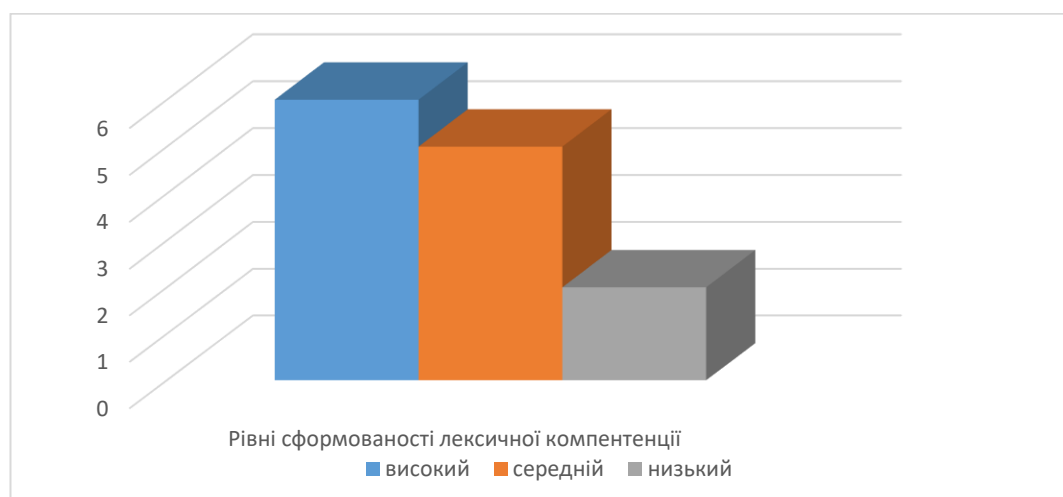
Таблиця 2.7

№	Студент	1 критерій	2 критерій	3 критерій	Оцінка Максимум 10
1.	Студент 1.	0	0	1	9
2.	Студент 2.	0	0	2	8
3.	Студент 3.	2	0	0	8
4.	Студент 4.	3	0	0	6
5.	Студент 5.	4	0	0	5
6.	Студент 6.	1	0	0	9
7.	Студент 7.	1	0	0	9
8.	Студент 8.	1	1	0	8
9.	Студент 9.	1	0	2	7
10.	Студент 10.	1	0	0	9
11.	Студент 11.	0	0	1	9
12.	Студент 12.	1	2	1	6
13.	Студент 13.	1	3	1	5

Середній бал групи – 7.5.

Розподіл учасників пробного навчання за рівнями після проведення пробного навчання:

Рис.3.

Кількісні критерії оцінювання:

- 1-5 бал – низький рівень сформованості лексичної компетентності;
- 6-8 бал – середній рівень сформованості лексичної компетентності;
- 8-10 бал – високий рівень сформованості лексичної компетентності.

Отже, розподіл учасників пробного навчання за рівнями після проведення пробного навчання змінився таким чином: низький рівень сформованості лексичної компетентності продемонструвало два студента, сформованість середнього рівня лексичної компетентності продемонстрували п'ятеро студентів, високий рівень простежується у шести студентів. Середній бал групи за період пробного навчання збільшився на 0.4 бали (з 7.1. до 7.5) бали.

Пробне навчання підтвердило ефективність застосування розробленого комплексу лексичних вправ до теми “Shops and Shopping” у формуванні лексичної компетентності у студентів молодших курсів мовних спеціальностей. Внаслідок пробного навчання відбулися статистично достовірні кількісні та якісні зміни, що проявилися в позитивній динаміці загальних рівнів формування лексичної компетентності студентів. Студенти навчилися виділяти та аналізувати ЛО англійської мови, утворювати ЛО, значно частіше використовують ЛО рівня словосполучення і фраз.

Водночас, відмічаючи позитивну динаміку в розвитку лексичної компетентності студентів, слід зауважити, що вона стосується однієї окремо взятої лексичної теми “Shopping” і може й не поширюватись на загальний рівень компетентності студентів. Безсумнівно, для більш стійких та комплексних результатів необхідне цілеспрямоване використання лексичного підходу впродовж тривалого періоду часу.

Висновки до розділу II.

З метою перевірки методичної ефективності розробленого комплексу вправ для формування лексичної компетентності на засадах лексичного методу М. Льюїса було проведене пробне навчання. У ньому взяли участь студенти першого курсу групи 1АА1 факультету іноземних мов спеціальності «Середня освіта. Мова і література. (англійська)» у кількості тринадцяти осіб.

Пробне навчання та практична перевірка розробленої методики формування лексичної компетентності включали такі етапи: констатувальний, формувальний, діагностичний зріз та аналіз результатів діагностичного зрізу.

Критеріально-рівнева характеристика рівнів сформованості лексичної компетентності студентів здійснювалась на підставі виконаного студентами онлайн-тесту, що став вихідним ресурсом у плануванні і проектуванні пробного навчання. Критеріями його оцінювання стали: лексичні помилки, вживання окремих ЛО та вживання ЛО, що є «калькою» з української мови. Рівні, які були визначені під час експертної оцінки, отримали назви початковий, середній і високий. Результати констатувального етапу показали домінування низького рівня сформованості лексичної компетентності у студентів а також дали змогу визначити труднощі у застосуванні студентами лексичних структур та об'єднань.

Усі етапи пробного навчання проводились на онлайн-платформі Google Classroom з використанням відео-звернень, постійного онлайн-контролю та зворотного зв'язку на матеріалі онлайн-завдань з використанням Google Forms та платформи Quizlet.

Результати діагностичного зрізу дозволяють зробити висновок про статистично достовірні кількісні та якісні зміни, що проявилися в позитивній динаміці загальних рівнів формування лексичної компетентності студентів. Після проведення пробного навчання низький рівень сформованості лексичної компетентності продемонстрував лише один студент, сформованість середнього та високого рівнів лексичної компетентності продемонстрували по

шестеро студентів. Середній бал групи за період пробного навчання збільшився на 2.8 бали.

Пробне навчання підтвердило ефективність розробленого комплексу вправ для формування лексичної компетентності у студентів-першокурсників у рамках лексичної теми “Shopping”.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Здійснивши аналіз науково-методичної літератури та провівши пробне навчання ми дійшли таких висновків:

1. Лексична компетентність є важливим аспектом лінгвістичної компетентності включає п'ять компонентів: пізнання, мотивацію, рефлексію, практичну діяльність, поведінковий компонент, заснована на навичках, лексичних знаннях, уміннях, а також на мовному та мовленнєвому досвіді студентів, їх спроможності визначати контекстуальне значення слів та застосувати їх у мовленнєвих ситуаціях.

2. Формування у студентів лексичної компетентності прямо пропорційно залежить від рівня їх лексичних навичок. Лексичні навички розподіляються на дві основні групи: продуктивні та рецептивні лексичні навички.

3. Одиницею навчання лексики є лексична одиниця (ЛО). ЛО підлягають різним видам класифікації. Ми виділяємо класифікацію іншомовних лексичних одиниць за тематичними характеристиками як найбільш очевидну та обґрунтовану з точки зору методики навчання іноземної мови.

4. Лексичний метод базується на теорії колокації та ідіоматичності лексичних одиниць. На противагу стандартному підходу до вивчення іноземної мови, який ділить її на граматику та лексику Майкл вважаємо, що мова складається з лексичних об'єднань (*lexical chunks*).

5. Ціль лексичного методу – це аналіз різних видів лексичних об'єднань задля розуміння їх структури та потенціалу у мовленнєвій реалізації. Завдання лексичного методу полягає у формуванні уміння у студентів розуміти структуру іноземної мови, виявляти лексичні об'єднання та вживати їх у мовленні в залежності від контексту мовленнєвої діяльності.

6. До принципів лексичного методу відносяться сприйняття лексики як основи будь-якої мови, поєднання граматики та лексики іноземної мови та зміна парадигми «показати – застосувати – відтворити» на «спостерігати – припустити– експериментувати».

7. Головні критерії сформованості лексичної компетентності у студентів підлягають навичкам високого рівня мислення. Для їх розвитку доцільно застосовувати таксономію Блума, яка доводить, що розумові процеси мають свою ієрархію, яку необхідно застосовувати у процесі навчання.

8. Для перевірки ефективності формування лексичної компетентності із використанням розробленого комплексу вправ було проведено пробне навчання, що включало такі етапи: констатувальний, формувальний, діагностичний зріз та аналіз результатів діагностичного зрізу. Також було здійснено критеріально-рівневу характеристику рівнів сформованості лексичної компетентності студентів.

9. Розроблений комплекс вправ для формування лексичних навичок на засадах лексичного методу містить прави різни видів: комунікативні, умовно-комунікативні та некомунікативні, продуктивні, рецептивно-продуктивні та репродуктивні. Комплекс вправ відображає типи вправ лексичного підходу: розпізнавання, співставлення, групування, виключення, завершення, розміщення у певній послідовності. Вправи комплексу укладені за трьома рівнями: рівень слова і словосполучення, рівень фрази та рівень тексту.

Результати діагностичного зрізу засвідчують кількісні та якісні зміни у рівні лексичної компетентності першокурсників, що проявилися в позитивній динаміці за відповідними критеріями.

Отже, пробне навчання підтвердило ефективність розробленого комплексу вправ для формування лексичної компетентності у студентів молодших курсів мовних спеціальностей із застосуванням лексичного методу та засвідчило доцільність його використання в навчальній практиці.

АНОТАЦІЯ

REZUME

The Development of Lexical Competence of Foreign Language Students of Linguistic Specialities by Means of Lexical Approach by M. Lewis

The standard approach to language learning comprises the application of the linguistic dichotomy “vocabulary – grammar” to the language learning process. The main aim of the research is to reveal the linguistic focus of the lexical approach, which lies between grammar and what we traditionally think of as vocabulary. The goal of the paradigm shift is to develop students` lexical competence and teach them to realize the structural nature of the language beyond the traditional grammar structures.

The methodology of teaching vocabulary to the 1st year students of the Foreign languages department of VSPU based on the lexical approach of M. Lewis has been created. A set of exercises to develop lexical competence of the students has been worked out. The set of exercises contained three groups of exercises –on the level of words and groups of words; on the sentence level and on the level of the text, which required such operations as noticing, gap filling, sorting, matching, deletingThe

The effectiveness of the set of exercises has been tested during its practical application in the process of teaching. The statistical analysis of the results proved the validity of the suggested set of tasks.

The paper proves the effectiveness of the use of the lexical approach in the language learning process and contributes to further research in the field of language methodology. The developed materials can find their practical application in the process of teaching English and Methodology.

Keywords: lexical approach, lexical chunks, task-based learning, language methodology, vocabulary competence.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонов О.Є. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / укладач Антонов О.Є. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2011. – 104 с.
2. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970-1980. –799 с.
3. Близнюк О. І. Ігри у навчанні іноземних мов: посібник для вчителів. / О. І. Близнюк, Л. С. Панова. – К: Освіта, 2003. – 64 с.
4. Вишневецький О.І. Методика навчання іноземних мов. / О. І. Вишневецький. – К.: Знання, 2013. – 206 с.
5. Гапонова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом / С. В. Гапонова // Іноземні мови. –1998. – № 1. – С. 24-31.
6. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять / М.С. Головань // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – №8. – С. 224-233.
7. Зайченко І.В. Педагогіка : Навч. Посібник / І. В. Зайченко. – Чернігів, 2003. – 528 с.
8. Калошин В. Ф. Розвиток творчості учнів: методичний посібник / В. Ф. Калошин // Х. : Основа, 2008. – 111с.
9. Кондратюк І. Г. Активізація навчальної діяльності учнів на уроці. / І. Г. Кондратюк // Англійська мова та література. 2006. – № 15. – С. 2.
10. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва: навч. посіб. для студ. пед. закладів / В. Кравець. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
11. Мартинова Р. Ю. Сутність технологій навчання іноземній мові / Р. Ю. Мартинова // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава: ПДПУ, 2011. – С. 63 – 64.
12. Марущак О. М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності / О. М. Марущак // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] /Академія

- міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». – Житомир, 2016. – Вип. № 11. – С. 97 – 108.
13. Мілютіна З. Т. Впровадження інтерактивних технологій навчання на уроках іноземної мови / З. Т. Мілютіна // Управління школою. 2005. – № 19- 21. – С. 49 – 51.
14. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних та лінгвістичних університетів / Бігіч О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013.– 590 с.
15. Онищенко К. І. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / ред.: К. І. Онищенко: підручник. – К.: Ленвіт, 1999. –320с.
16. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах / Л.С. Панова. – К.: Академія, 2010. – 328 с.
17. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. 2001. – №3. – С. 3-7.
18. Склярєнко Н. К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов / Н. К. Склярєнко // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов: Збірник наукових праць. К.: Київський держ. пед. інст. іноз. мов, 2001. – С. 9-14.
19. Балуюн С. Р. Тестирование коммуникативной компетенции в устной речи абитуриентов специальности лингвистика и межкультурная коммуникация (на материале английского языка) / С. Р. Балуюн // Научно-методический сборник. – Таганрог, 1999. – 22 с.
20. Бим И. Л. Концепция обучения второму иностранному языку (немецкому на базе английского): [учебное пособие] / И. Л. Бим. – Обнинск : Титул, 2001. – 48 с.
21. Буренко Л. В. Лексический подход в обучении английскому языку / Л. В. Буренко, О. Г. Мельник. // Перспективные информационные

- технологии и интеллектуальные системы. Нижний Новгород, 2008. – № 1. – 19-20 с.
22. Дмитрусенко И. Н. Критерии оценки сформированности лексического навыка / И. Н. Дмитрусенко // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: лингвистика. 2012. – №25. – С. 126-127.
23. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов / И. А. Зимняя // М.: Издательская корпорация “Логос”, 1999. – 384 с.
24. Короткова И. П. Методика формирования лексической компетенции младших школьников посредством английского фольклора: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.02 / Короткова И. П. – Москва, 2012. –189 с.
25. Коряковцева Н. Ф. Теория обучения иностранным языкам. Продуктивные образовательные технологии: учеб. пособие для студентов вузов/ Н. Ф. Коряковцева – М.: Академия, 2010. – 192 с.
26. Свирина Л.О. Об обучении английским лексическим блокам / Л.О. Свирина // Филология и культура. 2012. – № 3– 29 с. р.
27. Шамо́в А. Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучаемых / А.Н. Шамо́в // Иностранные языки в школе. – 2007. – № 4. – С. 19-25.
28. Шамо́в. А. Н. Методика преподавания иностранных языков: общий курс / отв. ред. А.Н. Шамо́в: АСТ– Москва, 2008. – 253 с.
29. Шибко Н. Л. Общие вопросы методики преподавания русского языка как иностранного: учебное пособие для иностранных студентов филологических специальностей / Н. Л. Шибко СПб.: Златоуст, 2015. – 336 с.
30. Черняк В. Д. Магистерская программа «Языковое образование» / В. Д. Черняк // Бюл. ученого совета РГПУ им. А.И. Герцена. 2006. – № 4 (30). – С. 20-22.

31. Adams N. E. Bloom's taxonomy of cognitive learning objectives / N. E. Adams // *JMLA*. 2015. – Vol. 103. – №3. –P. 152-153.
32. Akpınar, K. D. The Effect of Grouping and Presenting Collocations on Retention / K. D. Akpınar, M. Bardakçı. 2015. – *Tesl-Ej*. –№ 18(4). – P. 1-22. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1057317.pdf> (Last accessed: 12.11.2020).
33. Anderson L. W. A taxonomy for learning, teaching, and assessing / L. W. Anderson, D. R. Krathwohl. – New York: Longman, 2001. – 336 p.
34. Asher J. J. Learning another language through action: The complete teacher's guidebook / J. J. Asher. – Los Gatos (CA): Sky Oaks production, Inc., 1988. – 224 p.
35. Bahns J. Lexical collocations: a contrastive view / J. Bahns // *ELT Journal*. 1993. – № 47(1). – P. 56-63.
36. Biber D. Lexical bundles in university teaching and textbooks / D. Biber, S. Conrad, Cortes // *Applied Linguistics*. 2004. – Vol. 25. –P. 377–405.
37. Bloom B.S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. / Ed. M. D. Engelhart, E. J. Furst, W. H. Hill, D.R. Krathwohl // *Handbook 1: Cognitive domain*. New York: David McKay. – London, 1956. – 201 p.
38. Boonyasaquan S. An analysis of collocational violations in translation. *Journal of Humanities* / S. Boonyasaquan // Bangkok; Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. – 2006. – № 27. – P. 79-91.
39. Canale M. Theoretical basis of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M. Canale, M. Swain // *Applied Linguistics*. O.: Oxford university press. – 1980. – Vol. 1. – P. 47.
40. Caro K. Lexis, Lexical Competence and Lexical Knowledge: A Review / K. Caro, N. Rosado // *Journal of Language Teaching and Research*, 2017. – Vol. 8(2):205. –10 p.
41. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax / N. Chomsky // Cambridge, Massachusetts: The M.I.T. Press. – Massachusetts, 1965. – 251 p.

42. Conzett J. Integrating collocation into a reading and writing course. Teaching collocation: Further development in the lexical approach. / J. Conzett, Ed. M. Lewis // Oxford: Oxford University Press, 2000. –P. 70-87.
43. Dave R.H. Developing and writing educational objectives/ R.H. Dave, In R.J. Armstrong (Ed.), Psychomotor levels. Tucson AZ: Educational Innovators Press, 1970. – P. 33-34.
44. DeKeyser R. Implicit and explicit learning. / R. DeKeyser, In C. Doughty, M. Long (Eds.) // The handbook of second language acquisition. – Oxford: Blackwell Publishing, 2003 – P. 313-348.
45. Islam C. What does the lexical approach look like? / C. Islam, I. Timmis Folio. 10 February 2020, URL:<https://www.teachingenglish.org.uk/article/lexical-approach-1-what-does-lexical-approach-look> (Last accessed: 12.11.2020).
46. Farghal M. Collocations: A neglected variable /M. Farghal, H. Obiedat // EFL.IRAL. 1995. – № 33(4). –P. 313-331. <https://doi.org/10.1515/iral.1995.33.4.315> (Last accessed: 12.11.2020).
47. Fotos S. S. Integrating grammar instruction and communicative language teaching through grammar consciousness-raising tasks / S. S. Fotos // TESOL Quarterly. – 1994. – № 28. – P. 323-351.
48. Gronlund, N. E. How to write and use instructional objectives / N. E. Gronlund // Macmillan Publishing (4th ed.), – New York, 1991. – 16 p.
49. Harrow, A. J. A taxonomy of the psychomotor domain: A guide for developing behavioral objectives/ A. J. Harrow // David McKay. – New York, 1972. –1972. – 190 p.
50. Hymes D. On communicative competence / D. Hymes. – Harmondsworth: Penguin, In Pride and Holmes (eds.), 1972. – P. 283-293.
51. Jackendoff R. The boundaries of the lexicon. Idioms: Structural and Psychological Perspectives / R. Jackendoff, M. Everaert, E. Linden, A. Schenk, R. Schreuder (eds) // Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1995. – P. 66-133.

52. Krathwohl, D. R. Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals / D. R. Krathwohl, B.S. Bloom, B. B. Masia // handbook II: Affective domain. New York: David McKay Co., 1964. –170 p.
53. Lackman, K. Lexical Approach Activities: A revolutionary way of teaching / K. Lackman, 2010. – P. 24 (Last accessed: 12.11.2020).
URL: <http://kenlackman.com/files/lexicalactivitiesHandout10.pdf>
54. Levitskaya O.S Lexical Competence Development as an Integral Part of Translators Training / O.S Levitskaya // Идеи. Поиски. Решения: сборник статей и тезисов X Междунар. науч. практ. конф., Минск, – 2017. – Мн.: БГУ No. 6. – С. 58–59.
55. Lea D. The Oxford Collocations Dictionary for Students of English / D. Lea // Oxford: Oxford University Press. – London, 2002. –897 p.
56. Lewis M. Implementing the lexical approach: Putting theory into practice / M. Lewis // Hove, England: Language Teaching Publications, 2008. – 223 p.
57. Lewis M. The lexical approach: The state of ELT and the way forward / M. Lewis // Hove, England: Language Teaching Publications, 1993. – 24 p.
58. Lewis M. Learning in the lexical approach. Teaching collocation: Further developments in the lexical approach / In M. Lewis (Ed.) // Hove, UK: Language Teaching Publications, 2000. – P. 155-185.
59. Lewis M. There is nothing as practical as a good theory. In Teaching Collocation: Further Developments in the Lexical Approach / M. Lewis // Hove: Language Teaching Publications, 2000. – P. 10–27.
60. Mahwah N. J. Teaching and Learning Vocabulary: Bringing Research to Practice / N. J. Mahwah, edited by Elfrieda H. – Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2005. – 288 p.
61. McCarthy, M. English Collocations in Use/ M. McCarthy, O. Felicity // Cambridge: Cambridge University Press, 2005. –158 p.
62. Meara P. Performance and Competence in Second Language Acquisition / P. Meara // University Press, 1996. – 204 p.

63. Mohammadi, M. The Effects of Lexical Chunks Teaching on EFL Intermediate Learners' Speaking Fluency / M. Mohammadi, B. Enayati // International Journal of Instruction, 2018. – Vol. 11(n3). – P. 179-192.
64. Moudraia O. Lexical approach to second language teaching / O. Moudraia // ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics Washington DC., – Washington, 2006. –8 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED455698.pdf> (Last accessed: 12.11.2020).
65. Nation P. Teaching and Learning Vocabulary / P. Nation //New York: Newbury House, 1990. – 275 p.
66. Nattinger J. Lexical Phrases and Language Teaching / J. Nattinger, J. DeCarrico// Oxford: Oxford University Press. – London, 1992. –23 p.
67. Nesselhauf N. The use of collocations by advanced learners of English and some implications for teaching / N. Nesselhauf // Applied Linguistics. 2003. –Vol. 24(2). – P. 223-242. URL: <http://dx.doi.org/10.1093/applin/24.2.223> (Last accessed: 12.11.2020).
68. Racine J. P. Lexical Approach: Approaches and Methods in English for Speakers of Other Languages Recent and Current Approaches and Methods in English for Speakers of Other Languages / J. P. Racine // Wiley Online Library, 2018 – 14 p. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0169> (Last accessed: 12.11.2020).
69. Savignon S. J. Beyond communicative language teaching: What is ahead? / S. J. Savignon // Council of Europe, 2001. – 14 p.
70. Schmitt N. Key Concepts in ELT: Lexical Chunks / N. Schmitt // ELT Journal. – 2000. – No. 54 (4). – P. 400-401.
71. Schmitt N. Vocabulary in Language Teaching. / N. Schmitt // Cambridge: Cambridge University Press., 2000. –53 p.
72. Schmitt N. A Fresh Approach to Vocabulary: Using a Word Knowledge Framework/ N. Schmitt // RELC JOURNAL. – 1995. – Vol. 26, No. 1. – P. 86-94.

73. Shigeroni T. New directions in L2 Lexical Development / T. Shigeroni // Vocabulary Learning and instruction, 2012. – Vol.1. – P. 1-9. URL: <http://www.vli-journal.org/issues/01.1/issue01.1.03.pdf> (Last accessed: 12.11.2020).
74. Simpson B. J. The classification of educational objectives: Psychomotor domain / B. J. Simpson // Illinois Journal of Home Economics, 1966. – Vol. 10(4). – P. 110-144.
75. Sinclair J. Corpus, Concordance and Collocation / J. Sinclair // Oxford: Oxford University Press, 1991 – 170 p.
76. Smith C. The Lexical Approach: Collocation in High School English Language Learners / C. Smith // The Edna L. Sterling Collection, 2005 – 104 p. URL: https://cedar.wvu.edu/sterling_collection/1 (Last accessed: 12.11.2020).
77. Spratt M. The Teaching Knowledge Test Course / M. Spratt, A. Pulverness, M. Williams // Cambridge University Press, 2011. – C. 16 – 17.
78. Thurnbury S. How to Teach Vocabulary / S. Thurnbury // Harlow: Longman. Rundell, Michael and Gwyneth Fox, 2002. –12 p.

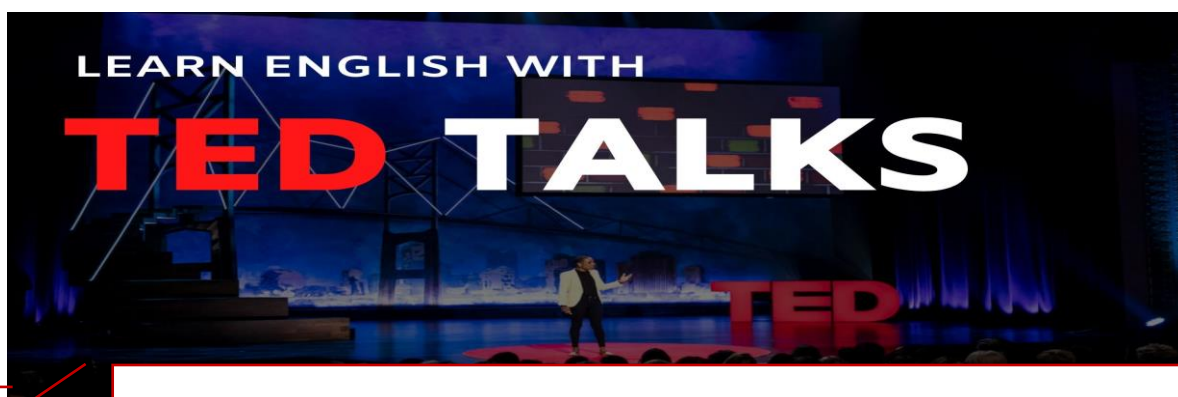
ДОДАТКИ:

Додаток А.

Рівень тексту.

Мета: розвиток навички сприйняття і розрізнення ЛО на слух та автоматизація їх вживання у мовленні студентів.

Тип: рецептивно-продуктивна вправа та комунікативна вправа.

<https://www.youtube.com/watch?v=5zuBDgBdyug&t=379s>

I Now, we are going to listen to the Ted-talk and find out some new information about money-saving. Listen carefully to the video and cross words, which you hear. When you have all words covered diagonally, across a row or vertically in a column, you should call BINGO. That will be your victory.

<i>Supermarket shopping</i>	<i>Cashback sites</i>	<i>Restaurant vouchers</i>
<i>Help you budget</i>	<i>Running out of money</i>	<i>Huge savings</i>
<i>Use on sales</i>	<i>Save money</i>	<i>To get pounds</i>

2 Now, we are going to listen to the video one more time. While listening to the video, please, fill in the gaps.

You're Spending Too Much!

1. What if I told you that you can _____ 35 pounds of _____ just nine pounds?
2. What if I told you that a flying home could be cheaper than a _____.
3. If you _____ a great money workout, then I will be your trainer today.
4. When _____ and especially saving it, I've had many years of experience.
5. When _____, there are so many ways you can _____.
6. But why is _____ in any context so comical?
7. If you've got one pound of coupon, you can _____.
8. There are _____ on your phone now, which _____ your supermarket shopping.
9. They will give you _____ of what you spend.
10. It can seriously _____.

Key: 1 get 35 pounds of supermarket shopping for 2. one-way train. 3. are looking for 4. it comes to money 5. it comes to couponing, save

3

Work in pairs. Ask and answer the questions given below using expressions and collocations from the previous exercises.

- Do you agree that we are spending too much money? Why?
- How can we save our money?

Vocabulary:

- To get money for supermarket shopping
- To save money
- To look for something
- When it comes to money or couponing
- Running out of money
- Use something on sales
- A percentage back
- It helps your budget

Мета: розвиток комунікативних здібностей, автоматизація вживання ЛО у мовленні студентів.

Тип: комунікативна вправа.

Make a dialog with your partner according to your role-play cards use vocabulary given below.

1 *You have been to Paris two days ago and you have bought some presents for your daughter. Describe your presents using pictures and vocabulary given below.*

2 *You have been looking forward for your mother`s return. Ask questions about presents and describe them using pictures and vocabulary given below.*

Vocabulary:

- colourful
- trendy
- bright
- hand-printed
- silk
- carved
- silver

- look forward to sth
- to feel pleased and excited about something

Present

Present

Додаток В.

Мета: розвиток комунікативних здібностей, автоматизація вживання ЛО у мовленні студентів.

Тип: комунікативна вправа.

You and your friend have bought a modern magazine. Describe the pictures from the magazine and use the phrases given below. Tell your partner why do you like it or not.

1

2

3

4

5

6

7

- That shirt/ dress fits her perfectly.
- Those earrings/ leggings do not suit him/ her.
- Those trainers do not match....
- This skirt doesn't go with her shirt/hat.
- That's really goergies!
- It's very good quality.
- Similar, but not as good.
- It doesn't fit her because...